

NOAH E. COTSEN LIBRARY OF
YIDDISH CHILDREN'S LITERATURE

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 04936

SARAHKE

Joseph Opatoshu



*Permanent preservation of this book was made possible
by Linette Liebling & Peter Demulth
in memory of
Zelda & Joel Liebling*



NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG



MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center



The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

י. אַפֿטאָמאַשין

שרהקע



פאַרלאַג „קינדער פֿרײַנד“, וואַרשע 1938

J. O P A T O S Z U
S O R K E

„Kinder-Frajnd“ Warszawa 1938

זעצערײַ ה. גלאַנץ מוראַנאווסקע 28, וו. 25

Druk. „R e n o m a“ Warszawa

אליין אין וואלד

ורהקע איז געוואקסן אין וואלד אליין, כמעט אָן חברטעס. מאַריאַנע, דעם לעשניקס ווייב, האָט שרהקען מיטגענוי-מען קלויבן יאָגדעס, שוואַמען, פאַרקראַכן מיט איר אויף דער לאַנקע, נישט ווייט פון דער ווייסל, ווו זייערע קי האָבן זיך געפאַשעט.

שרהקע איז געזעסן, געריסן פעלדבלומען און געהערט ווי מאַריאַנע דערציילט וועגן דעם אַלטן מילנער, וואָס געפינט זיך אין דער הינטמיל, ווי דער מילנער קען אַרויספירן די שטיינער און זיי לויפן אים נאָך ווי געטרייע הינט, ווי דער מילנער האָט אַ פלייט און אַז ער וויל, גייט ער אין פעלד אַרײַן, זעצט זיך אַוועק, נעמט שפילן און מחנותווייז באווייזן זיך פעלדמייז, רינגלען אים אַרום, דרייען מיט די עקן און אַז ער הערט אויף צו שפילן, באַהאַלטן זיי זיך אין די נאָרעס. זוניקע פליטערלעך האָבן געגלעט, געקושט, זיך פאַר-קליבן אין די פאַרושמורעטע אויגן — האָט שרהקע אַריבער-געוואָרפן אַ פאַסמע שוואַרצע האָר, נישט געקענט מער איינ-זיצן, גענומען ביי מאַריאַנע אַ שטיקל ברויט און געגאַנגען צו די וועלשענע ביימער. זי האָט ליב געהאַט צו קוקן, ווי די העוויקעס שפרינגען פון צווייג צו צווייג. זי האָט זיי גע-וואָרפן קרישקעס און די העוויקעס האָבן שרהקען אַרומגע-רינגלט, געזעסן פון אירע הענט אַרויס. די קליינע שרהקע איז געשטאַנען מיטן צעשפרייטן פאַר-

טעכל א פרישע, מיט רויטע פערדעמלעך אין די בלאַסע באַקן
און אַרום איר זענען געשפרונגען גאָלדענע וועוריקעס, גע-
שפרונגען, זיך געשטעלט אויף די הינטערשטע פיסלעך, פאַר-
ריסן די לאַנגע, האַריקע עקן, געקוקט, איינגעקוועטשט די שנע-
בעלעך און געשמעקט.

און אזוי האָט צעטיילט דאָס גאַנצע ברויט, האָט זי
אַראָפּגעלאָזט דאָס פאַרטעכל, געשטאַנען נאָך אַ ווילע, אַ פאַטש
געטון מיט די הענטלעך:

— נישטאָ מער! וואַרט, מאַרגן וועל איך ווידער קומען!
זי האָט זיך געשלעפט איבערן וואַלד.

אַ האָז מיט אַ פאַר אויפגעשטעלטע אויערן איז געווען
אויף די הינטערשטע פיסלעך, ווי אַן אויסגעהאַקטער און גע-
קוקט אין הימל אַרײַן. ער האָט דערזען שרהקען, זיך אַפּנים
דערשראָקן, אומגעלייגט די אויערן און געמאַנט פיס.

שרהקע איז געבליבן שטיין, אַרײַנגעלייגט אַ פינגער אין
מױל, זיך פאַרטראַכט און געגאַנגען ווייטער.

אויפן וועג האָט זי געקליבן רויטע יאַנדעס. זי האָט
זיך אָפּגעשטעלט בײַ אַ יונג ביימל און עס דרייסט אַ שאַקל
געטון:

— דו וויסט, כײַבין דעם שרײַבערס טאַכטער?

— דו ווילסט מיר נישט ענטפערן?

— נאַרעלע, אַז כײַווער בײַז, בעט איך מײַן טאַטן, האַקט

מען דײַך אויס!

— מײַן טאַטע וועט מיך נישט פאַלגן?

— ער וועט מיך יאָ פאַלגן! ער האָט מיך אַזוי

ליב — ב — — אַלע בײַנאַכט נעמט ער מיך אין בעט

אַרײַן און דערציילט מיר אַזוינע שײַנע מעשות און דײַך נישט,

אַ בע! דײַך נישט — — דו ווייססט? וויין נישט, כײַוועל אים

נישט זאָגן, אָסור! כײַוועל אַלע טאַג צו דיר קומען. מיר וועלן

זײַן חבר, כײַוועל דיר אַלץ דערציילן, אַלץ, גוט? כײַהאַב אַזאַ

שײַנע ליאַלקע מיט זײַדענע קליידער. אַז מען גיט איר אַ

קוועטש, רעדט זי.

— גלייבסט נישט? יא, גלייב. מיין טאטע זאגט, כ'זאג
קיין מאָל קיין ליגן נישט!

— פאַר וואָס שוויגסטו? גיי, ביסט אַ שלעכטער! כ'האַב
פּינט שלעכטע! כ'זועל מיט דיר אייביק זיין ברוגז, אייביק!

און אַן אָנגעכמורעטע האָט זיך שרהקע געשלעפט איי
בערן וואָלד, ביז זי איז פאַרקראַכן אויפן בערגל, וווּ דער
היאַטראַק איז געשטאַנען. דעם וויאַטראַק האָט שרהקע זייער
ליב געהאַט. פיל מאָל האָט זיך איר געדאַכט, אַז דער וויאַט-
ראַק איז אַן אַלטער גיבור, שטייט אויפן בערגל, מיט דעם
גרויסן פאַרשימדטן היטל און פאַרטרייבט פון זיי אַלע וואָלד-
גולנים.

דער אַלטער וויאַטראַק איז אַ גוטער, נאָר מען דאַרף אים
נישט ברענגען אין כעס אַרײַן. אַז מען ברענגט אים אין כעס,
נעמט ער וואָיען, פּיפּן און דרייט מיט די פליגלען אָן אויפ-
הער, און טאַקע פאַר אַ יאָרן איז דאָס יונגע ביקל מיטן איי-
נעם האָרן אַרויס פון שטאַל, אויסגעהאַקט דאָס פענצטער, גע-
נומען איבערקערן דעם גאַנצן הויף. דאָס ביקל איז באַלד צו
צום וויאַטראַק און מיטן גאַנצן כוח אים אַ באַדזשע געטון.
דער וויאַטראַק האָט געטון אַ שטאַרקן קרעכץ, אַ פליגל האָט
זיך אויסגעבראַכן און דאָס ביקל איז אַוועקגעשלידערט גע-
וואָרן אויף עטלעכע איילן א דערהרגעטער.

פון דעמאָלט אָן האָט זי נאָך ליבער געקריגן דעם וויאַט-
ראַק. פאַרן מילנער האָט זי אפילו מורא געהאַט, נאָר זי האָט
נישט געוואוסט, וואָס עס ציט זי צו אים. זי האָט איין מאָל גע-
זען, ווי דער אַלטער מילנער האָט אָנגעריסן וועלשענע בלע-
טער, געדרייט די בלעטער, געדרייט, גענומען די פלייט, זיך
סונאַנדערגעשפילט — האָבן די בלעטער גענומען טאַנצן, זיך
דרייען אַרום אים. שרהקע האָט נאָך מער מורא געקריגן פאַרן
מילנער און אין דער זעלבער צייט איז זי אָפטער געאַנגען
צו אים.

— גוט מאָרגן, מיקאַלי!

— גוט מאַרגן, שיינע פאַנגע! וווּ איז דער פּאָן שריי-
בער?

— דער טאַטע איז אין וואַלד.

— גוט, טאַכטערל!

— מיקאַלי, שפּיל אַ ביסל!

דער אַלטער מילנער האָט אַרויסגענומען די פלייט, גע-
מאַכט עטלעכע באַוועגונגען מיט די פינגער, פאַרלייגט אַ פּוס
אויף אַ פּוס און זיך פּונאַנדערגעשפּילט.

שרהקע האָט געקוקט אויפן גרויען מילנער, וואָס וויינט
תמיד איינער אַליין אויף דער ווינטמיל, האָט נישט קיינעם
און ס'איז איר אומעטיק געוואָרן.

מיקאַלי האָט אויפגעהערט שפּילן און אַ קוש געטון
שרהקען אין קעפל.

שרהקע איז געוואָרן דרייטער, אַרײַנגעשטעלט איר הענטל
אין זײַנע זילבערנע פּאַסמעס האָר:

— האָסט נישט מורא דאָ אַליין צו זײַן? אפילו בײַ נאַכט
אויך נישט?

— פאַר וועמען וואָל איך מורא האָבן, קינד מײַנס?

— ברײַנע זאָגט, אַז בײַ נאַכט טאַנצן אַרום אויפן וויאַט-

ראַק טײוואַליים. און דו האָסט נישט מורא? ווי זעט אויס אַ
טײוול?

מיקאַלי האָט געשמייכלט.

— ווי אַ ציגײנער נאָר מיט אַן עק.

— יאָ, יאָ, — האָט שרהקע זיך געפרייט. — איך האָב אַ

מאַל געזען, ווי אַ קליין ציגײנערל האָט זיך געגליטשט אַ באָר-

וועסער אויפן אײַן. ער האָט געהאַלטן די הענטלעך אין די

קעשענעס, זיך געגליטשט און צוגעפּיפט, און אַז ער האָט גע-

זען, ווי איך קוק אים אָן. האָט ער זיך פּונאַנדערגעלאַכט און

מיר אויסגעבלעקט אַ צונג. מיקאַלי, אמת ער איז אַ טײוול?

— אַ קליין טײוועלע, — האָט זיך מיקאַלי צעלאַכט.

שרהקע איז אַראָפּ פּון וויאַטראַק, געזשמורעט פּון צופיל

ליכט מיט די אויגן און געזאַנגען מיט דער לאַנקע.

די וויסל האָט זיך געצונדן אונטער דער צעפלאַמטער
זון, זיך געוויגט ווי אַ ברילאַנטענער שפיגל, אָפגעשפיגלט די
גרינע לאַנקעס - איז די וויסל פון ביידע זיטן גרין געוואָרן.
און באַרג אַרויף, וווּ די וויסל האָט זיך געשפּאַלטן אין צווייען,
מיטגעריסן, צעדריוולטע, זילבערנע סטענגעס און געפאַלן מיט
אַ געפילדער אויף שפיציקע מיט גרינעס מאַך באַוואַקסענע
סקאַלעס - איז אויסגעוואַקסן וואַנדעס קריסטאַלענער פּאַלאַץ.
און וואַנדע, די קייסערין פון דער וויסל, מיט די גאַל-
דענע האָר, מיטן בלויען קלייד ווי דער ים, האָט געבלענדט
די אויגן, געגלעט און געוואַרעמט ווי אַ שטראַל, זיך פאַרגנבעט
אונטערן האַרץ און געוועקט, גערופן אין פּאַלאַץ אַרײַן, גערופן
צו די שוואַרצע סקאַלעס - האָט שרהקע דערזען די מוטער
אַזאַ יונגע, אַ וואַסערדיקע, געשלייערט אין שבתדיקע טערקישע
שאַלטיכער.

- קום טאַכטערשי, קום צו דיין מאַמעשי! שלעכטע
מענטשן האָבן דיך פון מיר צוגענומען, טאַכטערשי! קום צו
דיין מאַמעשי! - האָט די וויסל גערופן, פאַרנאַרט צו זיך.
און טיף פון וואַלד אַרויס זענען שטראַלן באַסאַלן שרה-
קען, זי גענומען קושן, צינדן אירע בלאַסע באַקן - האָט זי
פאַרזשמורעט די אויגן, איינגעקאַרטשעט דאָס קעפּל און פאַר-
שוונדן צווישן די ביימער.

- וווּ גייסטו, טאַכטערשי? - איז מרדכי איר אַנטקעגן
געקומען מיט צעשפרייטע הענט.

דער פּאַטער האָט זי אויפגעהויבן, זיך איינגעקוקט אין
אירע שוואַרצע אויגן, אַז שרהקע האָט אַזש מורא געקריגן, זי
צוגעדריקט אַ וויילע צו זיין ברוסט און אַ פאַרטראַכטער גע-
נומען גיין מיט איר אַהיים.

די ביימער, איינס בײַ איינס געקליבענע, ווי די ריזן,
מיט קרוינען אויף די קעפּ, האָבן געטראַגן סודות אויף הונ-
דערט שלעסער. ווינטער אין די לאַנגע אַוונטן, ווען די הע-
קערס זענען אַוועק פון וואַלד, האָבן יונגע ביימער זיך געטו-
ליעט צו די אַלטע. די אַלטע ביימער האָבן צעעפנט די פאַר-

ראַסטעטע שלעסער און דערציילט וועגן וואַנדען, דער קייסערין פון דער ווייסל, וועגן די אַלטע דעמבעס, צו וועלכע די הע-קערס האָבן תפילה געטון, וועגן דעם ערשטן ישוב אַרום דעם „אַלשינע“, וווּ מרדכיס עלטער-זיידע האָט פאַרטריבן מיט אַ שם-המפורש די רוחות פון וואַלד, וועגן מרדכיס געהאַנגענעם טאַטן, וואָס האָט געטריי געדינט פוילן.

מרדכיס זיידע איז געווען שרייבער אין ליפּאָווער וואַלד. דאָרט איז זײַן טאַטע געבוירן געוואָרן, זיך אויסגעהאַדעוועט, חתונה געהאַט און פאַרנומען דעם זיידנס שטעל. דאָרט איז ער, מרדכי, געבוירן געוואָרן, זײַן קינדעייט פאַרבראַכט, גע-לערנט בײַ דעם מקובל ר' איטשע, דאָרט האָט ער זיך פאַר-ליבט אין פאַכטערס טאַכטער רחל.

מיט דער צײַט האָט ס'ווייב אים געבוירן אַ טאַכטער און איז אין קימפעט משוגע געוואָרן.

שרהקע איז געבוירן געוואָרן אַ בלאַסע, מיט שוואַרצע אייגעלעך, מיט שוואַרצע הערעלעך אויפן קעפל.

אײַן מאָל אין אַ זוניקן נאַכמיטאָג האָבן פויערים, וואָס האָבן געאַרבעט בײַ דער ווייסל, אַרויסגעשלעפט אַ מוטער מיט אַ קינד. די מוטער איז געווען אַ דערטרונקענע און שרהקען האָט מען קוים דערמונטערט.

נאָך דעם אומגליק איז מרדכי אין גאַנצן פאַרשוויגן גע-וואָרן, באשלאָסן מער נישט חתונה צו האָבן און זיך גענומען אויסהאַדעווען דאָס מיידעלע.

קאַפיטל 2

באַקענט זיך מיט ברוכין

שרהקע האָט זיך אָנגעטון אַ שובקע אויף פוטער, אַ וואָ-לענעם שאַל אויפן קאַפּ און ווי אַ דאָרפסמיידל איז זי אַרויס מיט דער אַלטער דינסט בריינע אויפן גאַניק, וואָס געפינט זיך פאַר זייער הויז.

דער פאָטער איז שוין געזעסן אין אַ טיפן שליטן,
געשפּאַנט אין צוויי צוגאַווע פּערד. די פּיס זענען געווען
באַדעקט מיט אַ פּוטערנעם קאַץ און ער האָט געוואָרט אויף
שרהקען.

דער ווייזילבערנער שניי האָט מיט אַ מאָל אָפּגעגאַסן
שרהקען מיט אזוי פּיל לייכט, אַז זי האָט געמוזט פּאַרמאַכן
אויף אַ וויילע די אויגן. שרהקע האָט דערפּילט, ווי דער
פּראָסט קניפּט די באַק, פּירלט אונטער די פּיס — איז זי
לעבעדיקער געוואָרן. זי האָט גיך געכאַפּט צוויי הענטלעך
מיט שניי, עס גוט איינגעקוועטשט, זיך אַרומגעקוקט און, דער-
זענדיק ווי דער לעשניק גייט אַרויס פּון שטאַל אין דעם
וואַסענעם „סיקמאַן“, מיט אַ בייטש אין דער האַנט — האָט
זי אַ געשריי געטון:

— וואַצעק, כאַפּ!

דער לעשניק האָט אויפגעוויבן דעם קאַפּ, און די קויל
שניי האָט זיך צעלייגט אויף זיין פנים.
וואַצעק האָט זיך צעלאַכט, גיך געכאַפּט שרהקען, גע-
וואַלט אויסציען אויפן שניי און זי גלייך אַוועקגעזעצט אויפן
שליטן.

די אַלטע בריינע האָט זי גוט אַרומגעדעקט, זיך צעקושט,
אַנגעזאַגט מרדכי, ער זאָל אַכטונג טון אויפן קינד — און די
פּערד האָבן לייכט גערירט פּון אַרט.

אַ לענגערע צייט זענען זיי געפאַרן און געשוויגן. מרדכי
איז געווען פּאַרטיפּט אין זיינע געשעפטן, און שרהקע האָט
זיך נישט געקענט אָפּרײַסן פּון דעם פּאַרשנייטן וואַלד, וואָס
האָט זיך געטונקט און געשפּיגלט אין זונשײן.

דער שליטן האָט זיך האַסטיק געטראָגן און שרהקע
איז ווי אַ פּאַרכישופּטע געזעסן און געקוקט, ווי די הונדערטער
איינליכטלעך, וואָס האָבן אַראָפּגעהאַנגען פּון די הייכע, ווייסע
סאַסנעס, האָבן געבלענדט די אויגן, זיך געצונדן אין בלו-
גריין, רויט-פּאַנס, ווי געשליפענע פּריזמע-גלעזלעך ביי זיל-
בערנע הענגלייכטער.

פון וואלד האָט זיך געטראָגן: - האָפּ! האָפּ!
האָט מרדכי שוין נישט געקענט איינזיצן אין שליטן.
געהייסן וואַצעקן אויסדרייען און צופאַרן צום פּלאַץ, וווּ זינע
פויערס האָבן אַראָפּגעלאָזט ביימער.

קופּעסחויז זענען די פויערס געווען צעוואָרפן איבערן
וואַלד. טייל האָבן אַראָפּגעלאָזט ביימער, אַנדערע - געזעגט
קלעצער און אויפגעשטעלט האַלבעקלאַפּטער; טייל זענען גע-
שטאַנען ביי קיניקע קאַרפע*, וואָס האָט געפּלאַקערט מיט
אַ געדיכטן רויך, און זיך געוואַרעמט. דער רויטער פּלאַם האָט
זיך געשפּילט אין דעם זילבערנעם שניי, אָפּגעגאַסן די פויערס
מיט אַ קופּערנעם שניי.

מיט אַ ווילדער הנאה האָט שרהקע אָפּגעוואָרט יעדן
קראַך פון אַ געזונטן, פאַרצוהינגטן בוים, וואָס איז געפּאַלן.
מיטריסנדיק יונגע ביימלעך, אונטער די פויערסע קולות -
האַפּ, האָפּ! - טיף אין שניי אַריין.

שרהקען האָט זיך געדאַכט, אַז די געזונטע פויערס מיט
די פוטערנע היטלעך, מיט די קאַלירטע גאַרטלעך אַרום די
שעפּסענע פעלצלעך, מיט די שאַרפע, בלאַנקע העק אין
זייערע הענט - דאָס איז אַ באַנדע גולנים, איר פּאַטער, דער
פירער פון דער באַנדע, לויפט פון איין קופּע צו דער צוויי-
טער, זיין לאַנגע באַרד טיילט זיך אויף צווייען, און רעדט,
שרייט... די גולנים וואַרפן זיך אויפן וואַלד מיט בלאַנקע
העק און זעגן. אַט לויפן אַכט יונגע פויערס מיט שאַרפע
העק, מיט זעגן, שטריק און דרענגער צו אַ געזונטן, פאַר-
צוהינגטן דעמב. די פויערס פאַרציען די גאַרטלעך און מיט
אַ קרעכץ נעמט זיך די זעג איינבייסן מיט אירע ציין אין
איין זייט פון בוים, פון דער צווייטער - אַרבעטן צוויי העק
צום טאַקט. מען פאַריוואַרפט שטריק, מען שפאַרט אונטער
דרענגער, די פויערס רוקן זיך אָפּ, די אויגן גלאַנצן מיט
אַ קאַלטן פּייער.

(* אויסגעבראַכענע וואַרצלעך פון אַן אויסגעהאַקטן בוים.)

שרהקע האָט געזען, ווי דער דעמב שטייט שטייף, טוט זיך קיין ריר, כאָטש ער ווייסט, אָז באַלד איז נאָך אים, נאָר נאָכגעבן וויל ער נישט. זי האָט גרויס חשק געהאָט צוזוגיין אָז די פּויערים און זאָגן:

— וואָס אַנטלויפט איר, וואָס? אַכט אויף איינעם! אָז איר גנבעט זיך אונטער, בינדט אים מיט שטריק און איצט אַנטלויפט איר? שעמט אײַך!

— טראַראַך!

דער אַלטער דעמב האָט זיך אַ צי געטון, ווי גרויס ער איז געווען, געפאָלן מיט אַ קראַך פּון אַ ווייטן דונער. מרדכי איז אַרײַנגעשפרונגען אין שליטן אַ פּריילעכער, זיך גוט צוגעדעקט, צוגעטוליעט צו זיך שרהקען.

— איצט פאָרן מיר גלייך אין שטאָט אַרײַן, צו דער מומע גיטל!

די פּערה, אַרויסקומענדיק אויפן שאַסי, האָבן זיך פּונאָנדערגעטראָגן ווילד, אויפהייבנדיק גאַנצע וואָלקנס שטעכיקע שנייעלעך. דער וואַלד האָט אַלץ געקרעכצט — האָפּ, האָפּ! — איז שרהקען אומעטיק געוואָרן. זי האָט אָנגעשפּאַרט איר קעפל אויפן פּאַטערס ברוסט און זיך פאַרטראַכט.

— שרהקע, שלאָפּסט?

— ניין, טאַטעשי! וואָס איז?

— גאָר נישט!

אין דער מיט פּון אַ פאַרפּרוירן וואַסער, אויף אַ בערגל, איז געשטאַנען אַ זעקסווענטיקע געפּיידע, מיט צוויי ריזיק הויכע, קיילעכדיקע טורעמס. די גאַנצע געפּיידע איז געווען פּאַשאַטן מיט שניי, פּון אונטער וועלכן עס האָבן אַרויס-געשטאַרט נאַקעטע, פאַרצווייגטע ביימער.

— טאַטעשי, ווער ווינט דאָ?

— דאָס איז דאָך פּאַטאַצקיס שלאָס, קינד מיינס. זעסט, ווען כּײַן נאָך אַ יינגל געווען, פּלעגט דיין זיידעשי, עליו השלום, נישט הייסן קוקן אַהינצו. דאָרט — פּלעגט ער זאָגן — טאַנצן אַרום קליינע דייטשלעך — שדים. וואָרט, מיר וועלן

באָרד דורכפאַרן, וועסטו זען, ווי גרויס דער שלאָס איז, ווי דיק די ווענט זענען, און מען קען זיך אויסדרייען מיט אַ פאַר פערד אויף אַ וואַנט.

שרהקע האָט זיך גוט איינגעהערט, פאַרמאכט די אויגן, צוריק אָנגעשפאַרט דאָס קעפל אָן פאַטערס ברוסט און זיך איינגעטוליעט.

מיט יאָרן צוריק האָט געלעבט אַ כראָניאַנקע - יאָדוויגע. שוין איז יאָדוויגע געווען - געשמט איבער קרוין פוילן און ליטע. בלינדע בעטלער מיט פאַרוואַקסענע קעפּ ווי חכמים, מיט קאָלטענעוואַטע לאַנגע בערר, מיט פאַנדורעס אונטער די אַרעמס, האָבן זיך געשלעפט איבער פוילישע וועלדער און פערלער, איבער פריזישע הויפן, באַזונגען יאָדוויגעס שיינקייט.

יונג איז יאָדוויגע געווען - קוים אַכצן פּיילינגס גע- צייט. האָט דאָס יונגוואַרג מיט אומגעדולד געוואַרט אויפן סיים, געוואַלט אָנקוקן די שיינע יאָדוויגע.

און וואַנדער, די קייסערין פון דער ווייסל, האָט זייער געוואַלט נעמען יאָדוויגען פאַר איר זון, דעם לאַנגפּיסקן טאַרעווש - האָט זי אים אויסגעבויט אַ פאַלאַץ, אים געשענקט איר הערב, דעם עלטסטן פוילישן הערב - אַ וויסן אַדלער מיט צוויי סנאַפּעס זאָנגען - און געשיקט טאַרעוושן נאָך וואַרשע אויפן סיים.

שוין איז יאָדוויגע געווען - דאָס קלענסטע באַדדענע שיכל געטראָגן, האָט דאָס יונגוואַרג געהאַלטן אין אײן שרייבן „וויוואַטי“, געטרונקען פאַר יאָדוויגעס געזונט.

אין דער לאַנגפּיסקער טאַרעווש, און דער כראָניע פאַטאַצקי - די גרעסטע פוילישע יחסנים - האָבן געבעטן יאָדוויגעס האַנט בײַ אירע עלטערן.

נישט געפעלן איז יאָדוויגען דער לאַנגפּיסקער טאַרעווש, געפעלן אין יאָדוויגען פאַטאַצקי מיט די קריגערישע וואַנסן, איז זי געפאַלן אויף אַ קאַפּריו - ווער עס וועט איר אויפ- בויען אַ שענערן פאַלאַץ, צו דעם וועט זי געהערן.

וואנדע, די קייסערין פון דער ווייסל, האָט אויסגעבויט
א קרישטאָלענעם פּאלאַץ - אין טאַקע דעם לאַנגמיטיקנס
שלאָס שענער געווען.

אין יאָדוויגען איז, ווי אויף צו להכעיס, געפּעלן גע-
וואָרן פּאַטאַצקיס שלאָס, געבויט פון אַכטעקיקע שטיינער און
פון ווייסלע פון אייער, האָט זי מיט אים חתונה געהאַט און
געבוירן צום יאָר אַ זון.

און געשטורעמט האָט וואַנדע, צוויי מאָל אויסגעגאַסן די
ווייסל, פאַרפלייצט דערפּער, אומגעבראַכט נפּשות, געשווירן
נקמה צו נעמען פון יאָדוויגען פאַר איר באַליידיקטן זון, דעם
לאַנגמיטיקן טאַדעווש.

אויסגעוואַקסן איז יאָדוויגעס זון - האָט זי אים אַוועק
געשיקט נאָך ווילנע לערנען.

און וואַנדע האָט נישט גערוט, אַרויסגעשיקט נאָך
ווילנע אַן אָפּגעברענט בראַזון מיידל, אַ ייִדישע טאַכטער, וואָס
האַט זיך מיט יאָרן צוריק באַהאַלטן ביי וואַנדען אין פּאַלאַץ,
נישט געוואָלט ווערן גראַף פּאַטאַצקיס קעפּטווייב.

שיין זענען ייִדישע טעכטער - איז דאָס בראַנזענע
מיידל, שולמית האָט זי געהייסן, אַ שיינע געווען.

געפּעלן זענען דעם יונגן גראַף ייִדישע טעכטער און
מער פון אַלעמען - די שוואַרצחנודיקע שולמית.

פאַרליבט איז דער יונגער גראַף געווען, זיך געשאַרט
אַרום שולמיתעס בלויען טורעם ביי טאַג און ביי נאַכט, און
ס'האַבן אי בלומען, אי מיידלעך געלאַכט...

מגייר געווען האָט זיך דער יונגער גראַף - שולמית
האַט געוואָלט זיכער זיין אין גאַנצן. האָט דער סיים אים
איבערגעגעבן צום ווילנער קלויסטער און מען האָט אים
פאַרברענט.

נישט גערוט האָט וואַנדע, נקמה גענומען פאַר איר
באַליידיקטן זון, דעם לאַנגמיטיקן טאַדעווש. זי האָט זיך
פאַרקליבן אין שלאָס אַריין מיט אירע בלויע וואַסער-מיידלעך -

איז יאדחינע מיטן גראף פון עגמת נפש געשטאָרבן, אין דער
שלאַס איז געוואָרן וויסט.

און נאָכט איין, נאָכט אויס טראָגט זיך דער יונגער גר
איבער פוילישע פעלדער, רייט אויף אַ שוואַרץ צוגאָווע פערד,
אַ קרוין אויטן קאַפּ, זינגט „שיר השירים“ און זוכט זיין פּלה,
זיין שולמית.

שרהקע האָט זיך אַ טרייסל געטון, ווי זי וואָלט אויפֿ-
געקומען פון אַ פּאַרכישופטן חלום, צעעפנט דאָס מויל און געזען,
ווי אַ ייד מיט אַ פּאַר קאָסע אויגן שטעלט אָפּ די פערד,
דער פּאָטער האָט אַרויסגענומען צוויי קופערנע מטבעות און
באַצאָלט שלאַגבוים-געלט.

שרהקע האָט נישט צייט געהאַט אַ טראַכט צו טון, ווי
דער שליטן האָט זיך אָפּגעשטעלט פאַר אַ בשמים-געוועלב.
די מומע גיטל איז אַרויס אין אַ וואַטענעם קאַפּטן:
— אַ, וואָס פאַר אַ געסט! וואָס מאַכסטו, מרדכי? און דו,
שרהקעלע קרוין? קום אַהער!

גיטל האָט שרהקען אַראָפּגענומען פון שליטן און זי
גענומען קושן, האַלזן.

מרדכי איז באַלד אַוועק אין שטאָט אַריין וועגן געשעפט.
גיטל האָט שרהקען דערווייל איינגעטון, באַטראַכט יעדע זאַך,
געזאָגט מבינות, אויסגעשלאָגן אַן איי, אַריינגעבראַכט פרישע
זעמל און געמאַכט עפעס צו עסן.

ביים טיש איז געזעסן אַ דאָר בחורל פון אַ יאָר פערצן,
מיט אַן אויסגעווייקט פנים, האָט דערזען שרהקען און זיך
פאַרגאַסט.

— וויסט, ווער דאָס איז? — האָט זיך גיטל געווענדט
צו ברוכן. — דאָס איז דעם פעטער מרדכי'ס מיידל, שרהקע!
ברוך האָט נישט געענטפערט, עטוואָס צעמישט געוואָרן
און גענומען דרייען אַ קנעפל פון זיין אַלפאַגן כאַלאַטל. דער-
ווייל איז אַריין אַ קונה, און גיטל איז אַריינגעגאַנגען אין
געוועלב.

א מאַדנער, — האָט שרהקע געטראַכט. — רעדט גאָר
נישט! און איך האָב געמיינט, אַז ברוך איז אַזאַ פריילעכער,
אַ שטאַטיש יינגל! און אפשר שטייט אים נישט אָן צו רעדן
מיט מיר?

— ברוך, — האָט שרהקע אָנגעהויבן. — דו ווייסט? כ'האָב
אַזוי דיך געוואָלט זען. דער טאַטעשי פלעגט מיר תמיד דער-
ציילן, אַז דו ביסט דער בעסטער אין חדר.

שרהקע האָט געגעסן פאַמעלעך, דרייַסט געקוקט אויף
ברוכן און געוואָלט, ער זאָל עפעס ענטפערן.
— כ'גיי נישט מער אין חדר! — האָט ברוך געענטפערט
און אויפגעהויבן די אויגן.

— פאַר וואָס?

— ווייל קליינע חברת גייען אין חדר! און איך בין
שוין בר-מיצווה.

— לערנסטו שוין אין גאַנצן נישט?

— וואָס הייסט, כ'לערן נישט? — האָט זיך ברוך צע-
לאַכט. — כ'לערן איצט אַליין אין בית-המדרש מיט אַלע
בחורים.

— וואָס לערנסטו אין בית-המדרש?

— און אַז כ'וועל דיר זאָגן, וועסטו וויסן? ביסט דאָך
אַ מיידל. — האָט ברוך געענטפערט מיט גדלות.

שרהקע האָט זיך עפעס דערשראָקן. גלייך ווי זי וואָלט
טאַקע ערשט צום ערשטן מאָל אַ טראַכט געטון:

בין איך טאַקע אַ מיידל? — און האָט אַראָפּגעלאָזן אַ
ליפּ. — דאַרף מען נישט!

באַלד האָט זי זיך פאַרגעסן:

— ברוך, פאַר וואָס קומסטו קיין מאָל נישט אין וואַלד

אַרביין?

— וואָס וועל איך דאַרט טון?

— ווייסט וואָס? זומער וועלן מיר צוזאַמען גיין אין
וואַלד קלויבן יאַגדעס, שוואַמען, קריכן אויף די ביימער,
אַרויסנעמען פון די נעסטן פייגל. אַז נישט, וועלן מיר נעמען

די לאַדקע און פאָרן אויף דער ווייסל. איך פאָר אזוי גוט!
כ'שחים אויך, דו ווייסט? און דו שוויכסט?
— יאָ, -- האָט ברוך געענטפערט און נישט דרייסט
געקוקט אויף שרהקען.

ער האָט זיך מיט אַ מאָל דערטילט אזוי נאָענט צו איר,
געוואָלט דערציילן, ווי ער שפרינגט אַראָפּ פון בידל, מאַכט
אַ גורעק איבער פינף מינוט, גייט אַ „בואי-בשלום“, וואַסער-
טריט, לייגט קלאַפּטער אָן אַ בלעזל — האָט ער זיך באַגענגט
מיט איר בליק, איז רויט געוואָרן און שטיל געבליבן.
— דו ווייסט, ברוך, איך רייט אויף אַ פערד אויך! אַז
דער טאַטעשי זעט, לאָזט ער נישט. נאָר ווען ער איז אין
וואַלד, זען איך זיך אויף אָן אַ זאַטל און רייט, ס'איז אזוי
גוט! קום אַרויס אין וואַלד אַרײַן, וועלן מיר צוזאַמען רייטן.
גוט?

גיטל איז אַרײַנגעקומען.

— ע, שרהקע, האָסט דאָך גאָר נישט געגעסן! אַלץ
שטייט דאָך! עס, קינד!
— מומע, פאַר וואָס שיקט די מומע ברוכן קיין מאָל נישט
אין וואַלד אַרײַן?

— ווי קען איך אים שיקן, שרהקעלע, אַז ער דאַרף
לערנען? מײַן ברוך איז שוין קיין עין הרע אַ בחור. קוק! —
האַט גיטל געוויזן מיט דער האַנט אויף איר וונדל.
— אַ ב — חור, — האָט שרהקע גאַכנעשפּעט. — כ'בין
ייַנגער פאַר ברוכן און פונדעסטוועגן וועל איך זיך מיט אים
פּראָבירן.

ברוך האָט געקוקט אויף דער מוטער און געשמייכלט.
— קום אַהער, ברוך, לאָמיר זיך פּראָבירן! וואָס גייסטו,
אַז כ'וועל דיך לייגן?

שרהקע איז גיך צוגעגאַנגען צו ברוכן, אים אַרומגע-
כאַפט, אַ גוטן טרייסל געטון און אים אויסגעצויגן אויף דער
פּאַדלאָגע.

— לאָז מיך אָפּ, ס'איז נישט שײַן, ס'פאַסט פאַר אַ

שיקסע - האָט זיך ברוך צעשריגן, אַ רויטער פון שאַנדע
און איז אויפגעשפרונגען...

קאפיטל 3

ברוך קומט צו גאסט אין וואַלד אַרײַן

ג בעומר נאָך מיטאָג, האָט זיך די בויד, וואָס גייט
מיט פאַסאַזשירן נאָך פּלאַצק, אָפגעשטעלט אונטער ליפּאָווער
האַלד.

לייב בעל-עגלה, אַ שווערער ייד, מיט שווערע טריט, ווי
אַן אַקס, איז אַראָפּ פון דער קעלניע, אַ טרייסל געטון ברוכן:
- נו, בחורל, שפּרינג אַרונטער!

ברוך איז אַראָפּ אַ האַלב דערשראָקענער פון וואָגן. לייב
האָט אים אַראָפּגעפירט פון שאַסיי אויף אַ זאַמדיקן וועג, אים
געוויזן אויף אַ גרויס, געל געפאַרבט הויז:
- זעסט דאָרט אַ הויז, אַ געלס?

- יאָ.

- דאָרט הוינט דער פעטער מרדכי! גיי גלייך, האָב
קיינ מורא! - האָט לייב געזאָגט און זיך אומגעקערט.

ברוך איז געבליבן שטיין אין זײַן שוואַרץ אַלפאַגן כאַ-
לאַטל, זיך אַרומגעקוקט און גישט מיט זיכערע טריט גענומען
גײן צום הויז.

אויף דער לאַנקע אין געלעגן אַ שייגעץ, אויסגעצויגן ווי
אַ העכט, געמאַכט מיט די הענט און גערוקט זײַן קערפער, ווי
איינער וואָס לערנט זיך שווימען. נעבן אים איז געזעסן אַ
קאַלטענוואַטער דאָרפישער הונט מיט אַ דרענגל צווישן די פיס,
פויגל אָפגעטריבן מיט אַ לאַפּע די פליגן פון אונטערן אויער
און געשמאַק גענענעצט. גישט ווייט, אונטער אַ בוים, זענען
געשטאַנען צוויי קי, געפרייכט און מעלה-גרה געווען.

ברוך האָט געפילט, ווי די פיס וואַקלען זיך אים און
ער האָט גענומען גײן פאַמעלעכער.

דער שייגעץ איז אויפגעשפרונגען, באַטראַכט ברוכן און זיך צעלאַכט :

— וווהין ?

— צום שרמבער.

— גלייך! — האָט דער שייגעץ אַ בורטשע געטון, זיך געלייגט אין דער זעלבער פּאָזע און ווייטער געשווימען.

ברוך האָט זיך דערפילט עטוואָס ליכטער, גענומען שפּרייטן גיכער און אַלץ אין איינעם געוואָרפן בליקן צום שייגעץ, טאָמער יאָנט ער אים נאָך.

ביי דער וועראַנדע האָט זיך ברוך אָפּגעשטעלט, אַרויסגענומען זיין נאָזטיכל, אָפּגעשטויבט די שייך מיט די גומעס אין דער זייט, זיך אַ טאַפּ געטון בעים שניפּסל, וואָס האָט געשטעקט אין דעם ווייטן, איבערגעלייגטן קאָלנער פון העמד, אָפּגעהוסט און אַרויף אויפן טרעפל.

מרדכי איז אים אַנטקעגן געקומען מיט אַ האַלבן „קלאַפּ-טער“ אין דער האַנט :

— זע נאָר, זע! שלום-עליכם, ברוך! וואָס מאַכסטו עפעס ? און וואָס מאַכט די מאַמע ? קום אַרײַן.

ברוך איז אַרײַן פּאַמעלעך, עס האָט זיך אים נישט געוואָלט טרעפן שרהקען. אַזאַ ווילדע, שעמט זיך גאָר נישט, און וואָס איר קען נאָך אַלץ איינטאָלן דעם פעטער אין די אויגן ?

— ס'קאָצט קום, ברוך! אויסגעוואַקסן, קיין עין-הרע, אַ בחור! נו, וואָס מאַכט די מאַמע ? ביסט דאָך אַוודאי הונגע-ריק ? — האָט די אַלטע בריינע געזאָגט אַלץ מיט אַ מאַל.

— ניין... — האָט ברוך געענטפּערט, און איז רויט געוואָרן.

— ע, וואָס ער רעדט! בריינע, מאַכט אים עפעס צו עסן! — האָט מרדכי געשמייכלט און זיך געווענדט צו ברוכן.

— וואָס איז שייך, ברוך ? ס'איז דאָך היינט עפעס ל"ג בעומר. און קרעפלעך צו עסן איז דאָך אַ מיצווה — אם אין קמח אין תורה. הא, הא! כ'שיק דיר באַלד אַהער שרהקען, זי

וועט זיך דאָס איין מאל פרייען. - און מרדכי איז אַרויס פון שטוב.

די אַלטע בריינע האָט אַריינגעבראַכט אויף אַ ווייסן טאַץ אַ שיסל מיט קרעפּלעך, ברויט, פוטער און קעז.

- וואָש זיך און עס.

ברוך האָט זיך געוואָשן, געמאַכט המוציא. די אַלטע האָט זיך געריבן די פינגער אָן וואַנט, נאַכגעזאָגט אָמן.

עס האָט זיך געהערט אַ שטאַרקער שפרונג אויף דער חעראַנדע, באלד האָט זיך געעפנט די טיר.

- דאָס גייט שרהקע, - האָט בריינע אַ צופרידענע גע-
זאָגט.

שרהקע איז אַריין אַ צעפלאַמטע, די בלאַסע באַקן פאַר-
רויטלט, און מיט אַ קורצן אַטעם האָט זי אָנגעהויבן:

- איי, גוט וואָס דו ביסט געקומען, ברוך! בין איך גע-
לאָפן! ס'האַרץ קלאַפּט מיר!

שרהקע האָט אָנגענומען ברוכס האַנט, צוגעלייגט צו איר
ברוסט:

- נאָ, זע!

בריינע האָט באַמערקט, ווי ברוך האָט זיך פאַרלוירן.

- וואָס לאָזסטו אים נישט עסן, דו ווילדע ציג!

שרהקע האָט זיך נישט איינגעהערט, וואָס בריינע רעדט.

- ווייסט, וווּ איך בין געווען? ביי די ציגיינער. ביי

אונדו הינטערן וואַלד וווינען ציגיינער. דאָרט איז דאָ אַן אַלטע

ציגאַנקע, האָט זי מיך אַזוי ליב! זי זאָגט, אַז איך זע אויס

הי אַ פרינצעסין, - האָט זיך שרהקע צעלאַכט אויפן קיל.

- געדענק זשע, שרהקע. - האָט בריינע געמוסרט. -

ביי נישט צו די ציגיינער! זיי וועלן דיך נאָך באַפּיִשופּן!

- ציגיינער זענען מכשפים! - האָט ברוך אויסגעבאַמבלט

פון דער שיסל.

- איר ווייסט? - האָט שרהקע פּיידן אָנגעקוקט און גע-
לאַכט. - ציגאַנקעס באַדן זיך נישט נאַקעט, זיי שעמען זיך

פאר אונדז, וויסע — באָדן זיי זיך אין די העמדער, אויף
מיין וואָרט!

— וו'הייסט, זיי שעמען זיך? — האָט בריינע זיך גע-
פרעגט.

— ווייל זיי זענען אויפן לייב שוואַרצער, ווי אויפן פנים.
אזוי שוואַרץ. גלייך ווי מען וואָלט זיי מיט סאַדזע אויסגעשמירט!
— אַלץ ווייס עס! — האָט בריינע געשמייכלט.

— אַוודאי ווייס איך! כ'האַב זיך היינט געבאָדן, איך און
מאַריאַנע, מיט די ציגאַנקעס צוזאַמען, איז צו מיר צוגעגאַנגען
די אַלטע ציגאַנקע, מיר געגלעט די האַר און מיר אַ קוש גע-
טון אין דער פלייצע. האָסטו געדאַרפט זען, ווי מאַריאַנאַ
האַט גענומען מאַכן קולות:

— אַ, הייליקע מאַריאַ, זי האָט דיך באַפישופט. דאָרט, ווו
זי האָט דיר אַ קוש געטון, וועט דיר אויסוואַקסן אַ מפה, גרויס
ווי אַן איי.

— און די ציגאַנקע? — האָט ברוך אַ נייגעריקער גע-
פרעגט.

— די ציגאַנקע? זי האָט זיך געהאַלטן אין איין צלמען:
— גיי שוין, גיי! מענטש רוד! וואָס דו טראַכסט אַלץ אויס!
האַט די ציגאַנקע געוויינט — גאַט זאָל היטן! ער איז דאָך אַן
עדות, אַז איך האָב איר גאָר נישט געטון! כ'האַב מיינע אַלטע
אויגן נישט געקענט אַפרייסן פון שרהקען! ווי שיינ זי איז
אין וואַסער! ווי אַ שיינע רויז! האָב איך איר אַ קוש געטון.
— און מאַריאַנע האָט געשוויגן? — האָט בריינע זי גע-
פרעגט.

— מאַריאַנע האָט גענומען אַ טיכל מיט — מיט —
כ'שעם זיך פאַר ברוכן, — האָט שרהקע קאַקעטיש געזאָגט. גע-
שטאַנען אַ וויילע, ווי זי וואָלט זיך געישובט, ארומגעכאַפט
בריינען, איר'עפּעס איינגערוימט אין אויער און זיך געבויגן
אין דרייען פאַר געלעכטער.

בריינע האָט געשאַקלט מיטן קאַפּ.

— אַז אַ מיידל האָט קיין עול נישט! כ'וועל שוין דעם

טאטן הינט מאַכן אַ מי-שברך! וווּ איז דאָס געהערט געוואָרן,
אַז אַ ייִדישע טאָכטער זאָל זיך באַדן מיט ציגאַנקעס! און וואָס
וועט זיין, אַז עס וועט איר טאַקע אַ מכה אויסוואַקסן?
שרהקע האָט אַרומגענומען די אַלטע ברענע מיט איין
האַנט אַרום האַלדו און זי גענומען קושן:

— וועסט זאָגן דעם טאטן, ברענע? ניטע! זאָג נישט!
— טאָ איז מען נישט אַזוי ווילד! פאַסט דאָס פאַר אַזאַ
גרויס מיידל ווי דו? ביסט דאָך שוין באַלד אַ כלה-מיידל?
שרהקע האָט אַראָפּגעלאָזט די אויגן און זיך צעלאַכט.
— נו, אַצינד גיי אַ ביסל אַרויס מיט ברוכן, — האָט
ברענע שרהקען אַרומגענומען, און איר גליַך געמאַכט די האַר. —
נאָר ווים זיך נישט לאַנג און דער עיקר, זיי נישט ווילד.
הערסט?

ברוך מיט שרהקען זענען געגאַנגען אויף אַ שמאַלער
סעזשקע, וואָס פירט אין וואַלד אַרײַן.

— וווּ וווינען די ציגיינער? — האָט זיך ברוך געפרעגט.

— הינטערן וואַלד אין ליִוונטענע בירלעך.

— און אַז ס'רענגט?

— אַז ס'רענגט? דעקן זיי זיך איבער מיט פּלאַכטעס.

ס'איז אַזוי גוט צו זיצן אין אַ בויד, אַז ס'רענגט! זיי שטעלן
אָוועק אין דער מיט אַ גרויסן, איינערנעם שאַף מיט ברענענ-
דיקע קוילן, פאַרמאַכן די בויד אַרום און אַרום, צעלייגן דעקן
מיט קישנס, ציען זיך אויס אויף די בייכער, און זיי שפּילן,
זינגען, און דער רעגן קלאַפט אין דער פּלאַכטע, קלאַפט!

— און דו האָסט נישט מורא פאַר זיי? דו וויסט, אַז
זיי מאַכן פון אונדערן אַ מענטשן אַ ציגיינער? זיי כאַפּן קליינע
קינדער, שערן אָפּ די הערעלעך, נעמען פון אַלטע ציגיינער
צוויי גרויע האַר, מישן דאָס אויס מיט אַ ביסל סמאַלע, זאָגן
עפעס דריי מאָל, און דאָס קינד ווערט אַ ציגיינערל. זיי זענען
דאָך אמתע מכשפים!

— איך האָב נישט מורא, — האָט שרהקע געענטפערט. —

זעסט, מיקאַליי, אונדזער מילנער, איז אַ גרעסערער מכשף, אַז

ער וויל, רופט ער צונויף אלע מעלדמיני, און איך גיי צו אים
יעדן טאג אויפן וויאטראק.

— דו האסט עס אליין געזען? — האט ברוך זיך גע-
פרעגט.

— אחראי האב איך געזען! ער האט נאך אפגעטון א
גרעסערן פישוף אויך!
— סארע פישוף?

— מיקאלי האט זיך א מאל פארליבט אין א שיקסע. די
שיקסע האט אים נישט געוואלט, האט מיקאלי געכאפט א וויסע
קאץ מיט א שווארצן עק, זי דערהרגעט, ארינגעלייגט אין אן
ערדענעם טאפ, און אים גוט ארומגעקלעפט מיט ליים. ער האט
צעלייגט א פייער אין מיטן פעלד און געלאזט די קאץ קאכן
דרני טעג און דרני נעכט. אין דער זעלבער צייט איז מיקאלי
אוועק צו דער שיקסע, איינגעשמירט מיט געקעכטס דאס טויער
מיט די לאדן, ווי זי האט געווינט, און נאך אין דער זעל-
בער נאכט איז די שיקסע צו אים געקומען אויפן וויאטראק.
ברוך איז געווען אזוי פארטיפט אין דער מעשה, אז ער
האט נישט באמערקט, ווי זיי זענען ארויף אויף א הויכן בארג.
פון אונטן האבן זיך געצויגן ברייטע, גרינע לאנקעס,
דורכגעוועבט מיט וויסע און בלויע בלומען. אין מיטן דער
לאנקע איז געשפרונגען א געפענטעט פערד. דערנעבן איז
ארומגעלאפן א יונג זשעבאקל. דאס זשעבאקל האט זיך אפ-
געשטעלט, שטאלץ פארריסן דאס קעפל, אויפגעשטעלט רעם
קורצן עק, א קלאפ געטון מיט די הינטערשטע קאפיטעס, זיך
צעהירזשעט, אפערגעווארפן מיט א מאל אין דער לופט די פע-
דערשטע און הינטערשטע פיס, און זיך פונאנדערגעטראגן אי-
בערן פעלד אין דער פארם פון א העלבן קרייז.

— ווילסט זען, ווי איך רייט? — האט שרהקע זיך גע-
ווענדט צו ברוכן און אים אָנגענומען פאר א האנט. — קום
אראפ!

זיי האבן זיך געהאלטן פאר די הענט און זענען גע-
לאפן בארג אראפ.

— אָט אַזוי זעצט מען זיך אויף אַ פּערד, — האָט שרהקע
ווילעריש געזאָגט. — מיט דער לינקער האַנט נעמט מען זיך
אָן פאַר דער גריווע, די רעכטע לייגט מען דאָ אַזעק און מען
טוט זיך אָט אַזוי אַ הייב, זעסט ?

שרהקע האָט בשעת־מעשה אַ הייב געטון איר קערפּער,
דער לאַנגער צאַפּ איז זיך צעפּלויגן. זי איז געבליבן זיצן
אויפן פּערד און אירע וויסע ציין, ווי פּרישער וויסער קען,
האַבן געלאַכט.

— אַצינד פּראַביר דו ! — האָט שרהקע געזאָגט און איז
אַרונטער פון פּערד.

ברוך האָט זיך געשראַקן. זיך געשעמט פאַר שרהקען,
איז צוגעגאַנגען צום פּערד און זיך אַ הייב געטון — נאָר עס
הייבט זיך נישט.

— ס'מאַכט נישט, ברוך! ס'ערשטע מאָל האָב איך אויך
נישט געקענט, — האָט אים שרהקע באַרוקט. — וואַרט, כוועל
דיר העלפּן.

זי האָט אים אונטערגעהויבן אַ פּוס, און ברוך איז
אַרויף אויפן פּערד, זיך געהאַלטן פּעסט מיט ביידע הענט, און
נאַריש געשמייכלט.

שרהקע האָט פּונאַנדערגעפּענטעט דאָס פּערד, געמאַכט
פון שטריק אַ ציימל, זיך אַרויפגעכאַפט הינטער ברוכן, אים
אַרומגענומען מיט ביידע הענט, און אַ פּיף געטון. דאָס פּערד
האַט זיך גערירט פון אַרט. שרהקע האָט עס אַ קיצל געטון
מיטן שוך, און דאָס פּערד האָט גענומען גיין גיכער.

ברוך האָט געפּילט, ווי שרהקעס קערפּער ברענט אים.
ער האָט טיפּער איינגעגראָבן זינע הענט אין דער גריווע און
האַט זיך אַלץ מער געבויגן צום פּערדס קאַפּ. ער האָט מיט
אַ מאָל דערפּילט, ווי עס נעמט אים שווינדלען פאַר די אויגן.
אַז אָט, אָט פּאַלט ער אַרונטער.

שרהקע האָט זיך צעלאַכט, און גענומען יאָגן דאָס פּערד
נאָך שטאַרקער.

ברוך האָט דערפּילט. ווי אַלץ אַרום אים דרייט זיך

כאָדאַראָם, האָט ער אָפּגעלאָזט די הענט, פאַרלוירן דעם גלייכ-
געוויכט און אַרויסגעלאָזט אַ קוויטש.
שרהקע האָט אָפּגעשטעלט דאָס פּערד און אַרונטער-
געשפּרונגען.

ברוך איז געווען בלייך, די צעשראָקענע אויגן גרויס,
זיך געשפּאַרט פון קאָפּ אַרויס.
שרהקע האָט אים אָנגענומען פאַר אַ האַנט:
— ביסט ביז, ברוך?

— ניין... נאָר ס'ערשטע מאָל... און דו יאָגסט אַזוי
ס'פּערד, כ'ווייס... דער קאָפּ האָט מיר גענומען דרייען...
שרהקע האָט געפּענטעט דאָס פּערד, און זיך געלאָזט
מיט ברוכן אין וואַלד אַרײַן.

דער וואַלד האָט גערוישט און מיד געמאַכט. דער טיפּער
הימל האָט געבלענדט די אויגן, זיך געפּאַלדעוועט, ווי בלויע
דורכזיכטיקע שטיקער זינדנס, באַשפּריצט דאָ און דאָרט מיט
בלייכע זילבערנע שטויבלעך.

ברוך האָט דעם גאַנצן וועג קיין אויג נישט אַראָפּ-
גענומען פון שרהקען, געזען ווי אירע באַקן רויטלען זיך,
ווי אַ פּאַסמע שוואַרצע האָר איז צעפּאַלן איבערן שטערן, און
ווי דער דיקער לאַנגער צאָפּ הייבט זיך, בייגט זיך, און ער
האָט חשק געקראָגן צו נעמען דעם צאָפּ אין דער האַנט אַרײַן,
אים כאַטש אָנרירן, און אים האָט זיך געדוכט, אַז שרהקע
איז אַ בת מלכה, ער אַ בן מלך, און זיי שפּאַצירן אין אַ
גרויסן, געדיכטן וואַלד, פון וועלכן זיי וועלן קיין מאָל נישט
אַרויס. דאָ וועט ער זיצן און לערנען תורה, לערנען מיט
התמדה, און אַז די צייט וועט קומען, ווען ער וועט נתגלה
ווערן, וועט ער רופן שרהקען, און איר אָפּמאַלן די שענסטע
קרישטאָלענע פּאַלאַצן פון מלאַכים ושרים, און דער פּאַלאַץ,
וואָס וועט אים געפּעלן, וועט ער פּונקט ווי ר' אַרם בעל שם
גזור זײַן, אַז דער פּאַלאַץ מיט די קנעכט און די דינער זאָל
אַריבער אין וואַלד אַרײַן. ער וועט פּאַרטרייבן אַלע שדים און
וואַלד-גולנים, ער וועט...

- שרהקע, ס'זענען עפעס דא א סך גזלנים אין וואָלד?
 - אַוודאי איז דאָ!
 - און איר האָט נישט מורא דאָ צו וווינען?
 - ניין, אונדז טשעפען זיי נישט! זיי האָבן מורא פאַר
 אונדזער לעשניק, ער איז אַ גבור!
 - כ'בין זיכער אָבער, אַז צו אונדזער זיננוול קומט ער
 נישט!
 - ווער איז זיננוול?

- זיננוול איז אַ פּערד-גנב, און שטאַרק איז ער, ווי
 שמשון הגבור. מעגסט הערן. פאַר אַ יאָרן האָט אַ הינקעדיקער
 פּויער געבראַכט אַ יונג עקסל אין שטאָט אַרײַן צו פאַרקויפן.
 די קצבים האָבן מיט אים נישט געקענט מושווה ווערן, איז ער
 געוואָרן בייו, דער פּויער מײַן איך, און געשריגן: „זשידעס,
 איר וילט אָנקריגן די בהמה בחנם, כ'וועל זי אייך מכות
 פאַרקויפן! לאַז אפילו דער „ראַבין“ אַליין קומען, און זיך
 אויסציען, וועט ער עס ביליקער נישט קויפן.“ איז זיננוול
 שטאַרק אין כּעס געוואָרן. שלאַגן דעם פּויער האָט ער נישט
 געוואָלט - אַ קאַליקע. איז ער צו צום עקסל און עס דער-
 לאַנגט עטלעכע מאָל מיט זיין פּויסט אין קאַפּ, אַז דאָס עקסל
 האָט זיך באַלד אויסגעצויגן מיט די קאַפּיטעס אַרויף.
 שרהקע האָט געשוויגן און געגאַנגען פאַמעלעך איבערן
 וואָלד.

- ברוך, ס'איז אמת, אַז מען שדכנט דיר שוין שדוכים?
 ברײַנע האָט מיר דערציילט, אַז דו וועסט ווערן אַ רב.
 ברוך איז רויט געוואָרן, זי געוואָלט עפעס פרעגן, האָט
 זיך געטראַפן מיט איר בליק, און איז שטיל געבליבן...
 - עפעס אַ שײַן מײדל? אַ וואַרשעווערין?
 ברוך האָט אַ קוועטש געטון מיט די פלייצעס.
 - און וועסט טאַקע ווערן אַ רב? וועסט גיין אַ גרויס
 שטרײַמל מיט אַזאַ אַטלעסענער קאַפּאַטע, ווי דער אַלטער רב?
 און וועסט פּסקענען שאַלות אויך?

- ווען איך וועל קריגן היתר-הוראה. - האָט ברוך אַ
 צופרידענער געשמייכלט.
 - און אַז איך וועל דיר ברענגען אַ שאַלה, וועסט
 תמיד מאַכן פֿשר, אמת?
 ברוך האָט זיך צעלאַכט אויפֿן קול און האָט פֿאַר גרויס
 שמחה אָנגעכאַפט שרהקען פֿאַר דער האַנט.
 שרהקע איז געשטאַנען אַ ווילע, אים אָנגעקוקט. דער-
 נאָך האָט זי אַראָפֿגעכאַפט זײַן היטל, זיך אָנגעטון, און
 אָפֿגעשפרונגען אויף עטלעכע טריט.
 - נו, אַצינד כאַפּ מיך! וועסט מיך נישט כאַפֿן, אַיבער!
 האָט שרהקע שטיפֿעריש געלאַכט און צוגעטאַנצט.
 ברוך האָט זי גענומען יאָגן, שרהקע איז געשפרונגען,
 ווי אַ יונגע סאַרנע, פֿון איין בוים אונטערן צוהייטן, האַלטנדיק
 איר לאַנגען צאַפּ אין מויל. מיט אַ מאָל האָט זי זיך אָפֿגע-
 שטעלט, זיך געלאָזט כאַפֿן - האָט זי ברוך אַרומגעכאַפט
 מיט ביידע הענט, געבליבן שטיין, ווי אַ צעמעקעטער, נישט
 געוואָסען וואָס צו טון, און זיך פֿאַרשעמט.
 שפּעט אין אָונט האָט שרהקע אָנגענומען ברוכן פֿאַר
 דער האַנט און איז מיט אים אַהיים געגאַנגען.
 אַ לייכט ווינטל האָט געבלאַזן, זיך געטראָגן איבערן
 וואַלד מיט אַ רויש און מיטגעבראַכט מיט זיך אַ שאַרפֿן
 נאַכטיקן וואַלד-ריח.
 באלד האָט זיך דערהערט אַ וואַיען, גלייך ווי אַ
 משוגענער וואַלט זיך פֿאַרקליבן איינער אַליין אין וואַלד,
 ברייט צעעפֿנט די ווילדע אויגן, אַרויסגעשטשירעט די געלע
 ציין און געשריגן אין דער נאַכט אַרײַן.
 ברוך האָט געפֿילט, ווי הענט און פֿיס ווערן בײַ אים
 אָפֿגענומען, און האָט זיך פֿעסטער צוגעדריקט צו שרהקען.
 - וואָס איז דאָס?
 - אַ סאָווע שרייט.
 דאָס געשריי איז געוואָרן אַלץ בענטער, פֿאַרגליווערט
 דאָס בלוט.

פון דער פינצטער האָבן אַרויסגעגלאָצט אַ פּאָר גרויסע, גרויע אויגן. אַ סאָווע איז געזעסן, געקוקט מיט איר פּלאַטשיק פנים, ווי אַ טראַגעדיקע קאַץ. געעפנט דעם עטוואָס קרומלעכן פּיסק און געוואָיעט. איין לאַפּע האָט זי טיף איינגעגראָבן אין אַ קוסט און מיט דער צווייטער האָט זי געשטיקט אַ קליינעם האָז. דער האָז האָט זיך געוואָרפן מיט די פּיסלעך. געריסן דאָס קעפל, געצאָפּלט און געוואָרטשעט.

ברוך איז געוואָרן אַ פּאַרציטערטער, געכאַפט אַ שטיק האַלץ און געוואָלט אָפּמעסטן דער סאָווע.

— מ'טאָר נישט. — האָט שרהקע אים אָנגעכאַפט ביים אַרבל. — ס'איז אַ גרויסער חטא צו הרגנען אַ סאָווע. נאָכן טויט קומט זי אין חלום און וואָיעט אַזוי לאַנג, ביז מען ווערט משוגע.

ברוך האָט זיך דערשראָקן, אַראַפּגעלאָזט דאָס האַלץ, פעסטער אָנגענומען שרהקעס האַנט און זיי זענען געלאָפן אין שטוב אַריין.

קאַפיטל 4

שרהקע לייענט „יאָסעלע“

די אַלטע דינסט בריינע איז געזעסן אויף אַ פּוסבענקל, גע- שטריקט אַ זאָק און צוגעוואָרפן בעריאָזעווע העלצער אין אויוון אַריין. די ווייסע קאַרע האָט זיך געקאַרטשעט, געקנאַקט, און דער אויוון האָט היימלעך געברענט, געפּלאָצט פּון היץ. א סלאַם האָט זיך אַרויסגעשפּאַרט אויף דער שטוב און אָפּגעגאַסן אַלץ מיט אַ קופּערנעם שיין.

דורך די פענצטער האָבן אַריינגעקוקט פּאַרשנייטע, אויס- געגראַבענע קאַרפעס, ווי ווייסע בערן, און האָבן אָנגעיאָגט אַ שרעק. האָבן זיך אַלע אין שטוב אָנגעהויבן טוליען, גע-

רוקט זיך אַלץ נענטער צום פונאנדערנעברענטן קאַכל-אויזן.
מרדכי איז געלעגן אויף דער קאַנאַפּ, געפיפקעט אַ ציי-
ביק, זיך אינגעהערט, ווי שרהקע. שוין אַ מיידל פון אַ יאָר
צוועלף, מיט גאָלדענע פעדעמלעך אין די בלאַסע באַקן. לייזענט
דינעזאָנס „יאָסעלע“, און אין דער זעלבער צייט האָט זיך אים
געפלאָנטערט אַ מעשה מיט אַ שטורעם, וואָס האָט דעכער אַרונ-
טערגעריסן, זעק מיט תבואה אַרויסגעטראָגן, באַפאַלן אויפן וועג
אַן אונגאַר מיט אַ גרויסן קאַסטן סחורה אויף די פלייצעס און
אים איבער דער ווייסל אַ לעבעדיקן אַריבערגעטראָגן.
פון וואָלד איז יעדע ווילע אָנגעקומען אַ ווינט, מיטנע-
בראַכט גאַנצע פלאַכטעס שניי און זיי אַ שליערער נעטון אין
די פענצטער.

— נישט אַנדערש, עמצער האָט זיך אויפגעהאַנגען ! —
האָט די אַלטע בריינע אָפגעזיפצט.

זי האָט אויסגעזוכט אין אַ טאַרבע מיט קנעפ שרהקעס אַ
מילכצינדל און עס איר געגעבן :

— נא, טאַכטערשי, גיב אַפּ דעם פליער זינס, וועט אפשר
אַ ביסל שטילער ווערן !

שרהקע האָט זיך דערפרייט מיטן ציינדל, אַרונטערגעכאַפט
דאָס אָפענע ביכל אונטער דעם אַרעם און איז צוגעשפרונגען
צום פליער :

— מיזעלע, מיזעלע, פליערדיק מיזעלע, נאָ דיר אַ ביי-
נערנעם צאָן און גיב מיר אַן איזערנעם צאָן ! — און זי האָט
אַריינגעוואָרפן דאָס ציינדל אין דעם צעפלאַמטן אויזן.

דער ווינט האָט זיך פאַרקליבן הינטער אַ שטיק אָפּשטיי-
ענדיק בלעך, און מיט אַ פיפערני גענומען האַמערן איבערן
דאָך, אַז עס האָט אויסגעזען, דאָס הויז פאַלט אַזן.

שרהקע האָט געקוקט אויף בריינען און געלאַכט :

— אַז ס'רייסט נאָך שטאַרקער !

די אַלטע האָט אַרומגעכאַפט שרהקען, איר אויסגעקושט
די אויגן :

— שטיפערקע דו ! לייזען בעסער ווייטער, שרהקע.

שרהקע האָט געלייענט פּאַמעלעך, אירע בלייכע באַקן
האַבן זיך פאַרצויגן מיט אַ בלאַסער רויטקייט, די אויגן האָבן
געגלאַנצט.

בריינע האָט זיך איינגעהערט און געטראַכט :
— אַ שוואַרצע גבורה זיי האָבן דאָס ! ווי זיי שרייבן דאָס
אַלץ ריכטיק אָפּ ! אַ !

שרהקע האָט געלייענט, ווי דער רבי שלאָגט יאָסעלען, ווי
דער קאַנטשיק פּאַלט תמיד אויף יאָסעלעס דאַרער פּלייצע. זי
האַט דערפילט, ווי עס פאַרקלעמט איר אונטערן הערצל און
גרויסע דורכזיכטיקע טרערן האָבן זיך איר געשטעלט אין די
אויגן.

בריינע האָט זיך געווישט די נאָז מיטן פאַרטעך :
— יאָ, יאָ, אַן אַרעם קינד. ס'האַט נישט, ווער עס זאָל
זיך פאַר אים אָננעמען, שלאָגן אַלע, ווער עס וויל !

שרהקע האָט אויפגעהערט ליינען, אויסגעווישט די אויגן :
— טאַטעשי, פאַר וואָס איז דער רבי אַזאַ שלעכטער ?
וואָס האָט ער געוואָלט פון יאָסעלען ? פאַר וואָס האָט ער די
רייכע קינדער נישט געשלאָגן ? אַ, כ'וואָלט אַזאַ רבין די אויגן
אויסגעדראַפּעט ! — האָט שרהקע אַ קלאַפּ געטון מיטן פּויסטל
אין טיש.

— ע, נאַריש קינד, ס'איז דאָך אַ מעשה ! און דו נעמסט
דיר צום האַרץ ! — האָט מרדכי געשמייכלט.

— און דאָס טראַכט אַלץ דער שרייבער אויס פון איי-
גענעם קאַפּ ? — האָט שרהקע זיך געפרעגט.

— ווי דען? דערפאַר איז ער דאָך אַ שרייבער !
— דאָס האָט שוין איין מאָל אַ קאַפּ ! — האָט די אַלטע
אַפּגעזיפּצט.

שרהקע האָט ווייטער געלייענט.
מרדכי האָט עטלעכע מאָל געוואָלט צונעמען דאָס ביכל :
— תּשעה-באב ווילסטו מיר מאַכן, נאַריש קינד ? אַ

שרייבער טראכט אויס אַ מעשה, און זי נעמט זיך צום האַרצן! -
און בשעת-מעשה האָט מרדכי געפילט, ווי טרערן וואַרגן אים
אין האַלדז.

— אויף מיין וואָרט, ווי ס'איז אמת, נו, נו, — האָט די
אַלטע דינסט אַרויסגעוויינט פון פאַרטעך.

— טאַטעשי, — האָט שרהקע זיך געפרעגט. — האָט מען
ברוכן, די מומע גיטלס, אויך אזוי געשלאָגן? דו זאָגסט דאָך,
אַז די מומע גיטל איז אַרעם.

— גיי שוין, גיי. — האָט דער פאָטער געשטאַמלט און
גענומען די שפיץ באַרד אין מויל אַרײַן.

אין דרויסן האָט געפליסט דער ווינט, זיך געשפּאַרט אין
אַלע ווינקלען, ווי שדים וואַלטן זיך אָפּגעריסן, געפאַטשט גאַנצע
הויפּנס שניי אין פענצטער אַרײַן. דאָס פּייער האָט זיך צע-
ברענט שטאַרקער, געקנאַקט און די פלעמלעך האָבן זיך אַרויס-
געשפּאַרט פון אויזן, זיך געריסן אין צימער אַרײַן, געצאַפלט
ווי צונגען פון פּייערדיקע שלאַנגען.

שרהקע האָט געלייענט מיט אַ ציטערדיקער שטימ:

— — יאָסעלע איז געגאַנגען עטלעכע טריט אַליין.
באַלד האָבן זיך די פיסעלעך אונטערגעבראַכן און ער האָט
זיך מיט די לעצטע כוחות קוים צום פאַרקן געשלעפט. דאָ
האָט ער זיך אַנידערגעזעצט, געמיינט אַפרוען אַ ביסל. נאָר
באַלד האָט ער זיך פאַרגעסן. ווו ער איז. פּייערדיקע רעדער
האָבן זיך געדרייט אין זיינע אייגעלעך און, דאַכט זיך, אזוי
פינצטער אַרום אים, פונדעסטוועגן זעט ער עפעס מענטשן,
אַזעלכע מאַדנע, הויכע מענטשן, מיט דריי נעזער. מיט פינף
נעזער — — מיט אַ סך קעפּ... ער שרעקט זיך פאַר זיי, ער
ציטערט, זיי ווילן אים איינשלינגען, נאָר אַט, דאַכט זיך, שטייט
די מאַמע זיינע, זי וויינט און גלעט אים. זי לייגט אים אין
בעט, טוילעט אים, נישטאָ מער קיין מענטשן, די מאַמע אויך
נישטאָ..."

דאָ האָט שרהקע אַרויסגעפלאַצט מיט אַ היסטערישן גע-
וויין. מרדכי איז אויפגעשפרונגען, געכאַפט שרהקען אויף זײַן

שויס, זי גענומען באַרויקן, און טרערן האָבן געקאַפּעט אויף זיין לאַנגער, באַרד. בריינע האָט זיך אַריינגעשאַרט אין קיך מיט פאַרשוואַלענע אויגן. שרהקע האָט אַרומגעכאַפּט דעם פּאָטער מיט דער האַנט אַרום האַלדז:

- טאַטעשי, פאַר וואָס איז דער שרייבער אַזאַ שלעכטער?
- וואָס מיינסטו, שרהקע?

- כ'מיין, טאַטעשי, דער שרייבער האָט דאָך געקענט ענדיקן אַנדערש! ווען איך וואָלט אויסגעטראַכט אַזאַ מעשה, וואָלט איך יאָסעלען געמאַכט פאַר אַ גבור, אויף מיין וואָרט! איך וואָלט זיין טאַטן געזונט געמאַכט און זיין גוטע מאַמע נישט געלאָזט שטאַרבן. גלייבסטו נישט? דערנאָך וואָלט יאָסעלע גענומען נקמה פון אַלע, פון אַלע! צומייסט פון דער גראַבער, רייכער שיינדל. אַזאַ פּאַסקורסטווע!
מרדכי האָט געשמייכלט און אויסגעקושט שרהקען די אויגן.

- טאַטעשי, זעסט, יאָסעלעס טויטע מאַמע איז אים געקומען צו חלום... און מיין מאַמע קומט צו מיר קיין מאָל נישט! פאַרוואָס? זי האָט מיך פּינטז מיין מאַמעשי איז דאָך אַזאַ גוטע געווען, וואָס? זי איז געווען אַ שיינע, טאַטעשי ווי האָט זי אויסגעזען?
- פּונקט ווי דו, שרהקע.

שרהקע האָט צעעפנט אירע שוואַרצע אויגן, און גע-
קוקט דעם פּאָטער אין מויל אַרײַן:
- טאַטעשי, פאַר וואָס זאָגט בריינע, אַז די מאַמעשי איז געווען אַ בלאַנדע, אַז איך געראַט נישט אין דער מאַמעשי אַרײַן?
מרדכי האָט אַ טרייסל געטון מיטן קאַפּ, ווי איינער וואָס וואַכט אויף זיצנדיקערהייט פון אַ חלום.
- וואָס? בריינע זאָגט, דיין מאַמע איז געווען אַ בלאַנדע יאָ. מײַן קינד, אַ בלאַנדע, אַ בלאַנדע...
יאָ. מײַן קינד, אַ בלאַנדע, אַ בלאַנדע...

די מראָזאָווסקין

שרהקע איז געזעסן איינע אַליין ביים טיש. די ביכלעך מיט די שרייבעפטן זענען געווען צעוואָרפן אַרום איר. זי איז געזעסן אַ צעפאַטעלטע, דער קאַפּ אָנגעשפּאַרט אָן די הענט, די פינגער אויסגעשמירט מיט טינט, מעכאַניש איבער-געחזרט צום צענטן מאָל „זשעסי ז'עמע“ און געטראַכט בשעת מעשה וועגן איר עלטער-באַבען, וואָס האָט גערעדט מיט נאַפּאָלעאָנען פּראַנצויזיש. שרהקע איז געווען שטאַלץ מיט איר עלטער-באַבען, ליב געהאַט אַרומצוטראַגן מיט זיך אַ גאַלדן טאַבאַק-שקעטעלע מיט נאַפּאָלעאָנס בילד, וואָס די באַבע האָט פון אים געקראָגן אַ מתנה, און תמיד געחלומט, אַז זי וועט עלטער ווערן, וועט זי זיין אין פאַריז, געפילט, אַז זי האָט אַ שייכות מיט דער שטאָט און געווען זיכער, אַז דאָס גאַלדענע שקעטעלע וועט פאַר איר אַלע וועגן עפענען. זי האָט אַ קוק געטון אויפן זייגער, געוויסט, אַז די מראָזאָווסקין קען יעדע מינוט אָנקומען און זי קען נאָך נישט די לעקציעס, איז זי ביז געוואָרן אויף זיך, וואָס נאַרישקייטן קריכן איר אין קאַפּ אַריין, זיך פאַרשטעלט מיט די הענט די אויגן און אויף דאָס ניי אָנגעהויבן:

„זשעסי ז'עמע, זשעסי ז'עמע, טי ע ז'עמע.“
 זי האָט איבערגעזאָגט יעדעס וואָרט עטלעכע מאָל, באַלד צוריק פאַרגעסן, מער נישט געוויסט, וואָס די ליפּן חזרן, געקוקט דורכן פענצטער, צי די מראָזאָווסקין פאַרט נישט אָן. און אין קאַפּ האָט זיך איר געפלאָנטערט צעשקע קראַנענבערג, וועמען די עלטערן האָבן אוועקגעשיקט גאָך פאַריז אין אַ פּאַנסיאָן. שרהקע האָט רחמנות געהאַט אויף צעשקען, וואָס אירע עלטערן זענען נישט פרום, פירן זיך ווי די גוים, זיך געערנערט, וואָס זי מוז בלייבן אין וואַלד, און אין דער זעלבער צייט זיך פיינט געהאַט, פאַר וואָס זי איז אין האַרצן צעשקען

מקנא. צעשקעס עלטערער ברודער, זיגמונט, איז גאָר אַ
 משוגענער — ער וויל צעטיילן די פויערים דעם גאַנצן
 מאַיאַנטצק. ער איז שוין געזעסן אויך! בריינע זאָגט, ער
 לעבט נישט שלום מיטן קייסער, פאַרשאַפט אַזוי פיל צרות
 זיינע עלטערן... זי האָט אים איין מאָל ביי נאַכט געזען ביי
 זיי אין הויז. דער פאָטער איז מיט אים געבליבן אַליין. זיי
 האָבן לאַנג גערעדט, זיך געקאַכט, געשריגן. דער פאָטער האָט
 אים עפעס נישט געהייסן טון, ער האָט געטענהט, אַז ער מוז
 עס טון, זי ווייסט נישט, וועגן וואָס עס האָט זיך געהאַנדלט,
 געדענקט נאָר, ווי זיגמונט, אַ הויכער, אַ בלאַנדער, האָט
 געקלאַפט אין טיש, געשריגן. דער פאָטער האָט נישט גע-
 ענטפערט, געזעסן און געקליעט די שוואַרצע באָרד, און אַז
 זיגמונט האָט גענומען רעדן וועגן איר געהאַנגענעם זיידן,
 אַזוי שטיל, אַז טרערן האָבן זיך איר געשטעלט אין די אויגן.
 האָט דער פאָטער נישט אויסגעהאַלטן, אויפגעשפרונגען און
 אים איבערגעריסן:

— גענוג, גענוג, פאַניע קראַנענבערג!
 ער האָט אים אָפגעצייילט אַ פעקל מיט געלט. קראַנענ-
 בערג האָט זיך געזעגנט, לאַנג געדריקט דעם פאָטער די
 האַנט, און ביים אַרויסגיין באַמערקט שרהקען. ער האָט זי
 אויפגעהויבן, און איר אַ קוש געטון אין קעפל.

— זיי געזונט, מיידעלע!
 שפעטער, אַז זי האָט געהערט, אַז מען האָט אים גע-
 כאַפט. מען גייט אים שיסן, איז זי אַ צעטומלטע אַרײַן צום
 פאָטער:

— איז טאַקע אמת, אַז מען גייט קראַנענבערגן — — ?
 דער פאָטער האָט באַלד נישט געענטפערט, זיך דורכ-
 געגאַנגען עטלעכע מאָל דעם צימער, דערנאָך גענומען שרהקען
 אויף דער שויס:

— אַזאָ קליין מיידל, ווי דו, דאַרף נישט אַלץ וויסן — —
 וועסט עלטער ווערן — — און אויב עמעצער וועט דיך
 פּרעגן וועגן קראַנענבערגן, זאָג, דו ווייסט נישט.

— איז עס טאקע אמת?
 — וואָס, מיין טאָכטער?
 — אז מען גייט אים שיסן?
 — נישט אמת, נישט אמת.

פון דעמאָלט אָן האָט שרהקע אָנגעהויבן צו קוקן מיט חשד אויפן פאָטער, ס'איז איר געוואָרן קשה, געפילט, אַז ער באַהאַלט פון אַלעמען עפעס, אָפּטער גענומען קוקן דורכן לעכל פון שלאָס אין קאַבינעט אַרײַן, וווּ ער איז געזעסן אָן אָפּגעשלאָסענער צווישן די שווערע שענק מיט ספרים, און געשריבן שעהן נאָך אַנאַנד. וואָס האָט ער געקענט שרײַבן? און טיף ערגעץ אין דער נשמה האָט זיך געוועקט בײַ שרהקען נישט קיין קלאָרער פאַרלאַנג אויסצוגעפּינען, וואָס ער שרײַבט. אויב עס איז אמת, וואָס ברײַנע זאָגט, — האָט זיך שרהקע נישט אויפּגעהערט צו פלאַנטערן, — אַז קראַנעבערג איז ערגער פון אַ גוי, גלייבט נישט אין גאָט, און איר פאָטער איז דאָך אַזאַ פרומער, טאָ, ווי קומט עס, ער זאָל האָבן צו טון מיט אַזאַ — —

זי האָט געהערט פון דעם אַלטן האַלצהעקער אָן דער האַנט, אַז איר פאָטער האָט אײַנגעשטעלט סײַלעבן פאַר פּוילן, געהערט פון ברײַנען, אַז איר פאָטער איז אַ בעל-תשובה, געוויסט, אַז ער איז בחורווין אַנטלאָפּן פון דער היים — — פאַר וואָס דערציילט ער קיין מאָל נישט, וווּ ער איז געווען? און פאַר וואָס איז ער אַנטלאָפּן? זי איז זיכער, אַז זי געדענקט, כאָטש ברײַנע זאָגט, אַז ס'איז אוממעגלעך, איר מאַמען — אַ דאַרע, אַ הויכע, געשלייערט אין שאַלטיכער. זי געדענקט, ווי די מוטער האָט געוויינט, געהאַלטן שרהקען נעבן דער ברוסט, געקושט, געשריגן אויפן פאָטער, אַז ער איז אַ גוי, אַז ער האָט זי נישט ליב, אַז זי וועט אַוועק מיטן קינד, דערנאָך איז געוואָרן שטיל, אַזוי שטיל, אַז שרהקע האָט זיך פון שרעק פונאַנדערגעוויינט, געדענקט, ווי דער פאָטער איז געשטאַנען איבער איר, זי געגלעט, געגעבן דעם גאָלדענעם זייגער, און פון דעמאָלט אָן האָט זי מער די מוטער נישט געזען.

אָן דער בריטשקע, וואָס האָט זיך אָפגעשטעלט הינטערן פענסטער, האָט שרהקע געוויסט, אַז די מאַראַזאָוסקין איז שוין דאָ. זי האָט אויף גיך אַ כאַפּ געטון די ביכער מיט די העפטן, זיי איינגעלייגט, נאָך אַ מאָל איבערגעקוקט, צי זי קען „פּאַרווט טאַטי“ אויף אויסווייניק, גלייך געמאַכט די האָר און געוואַרט, די לערערין זאָל אַרײַנקומען.

די מאַראַזאָוסקין איז געווען גווערנאַנטקע בײַ די קראָ-גענבערגס, האָט מרדכי געפועלט, זי זאָל דרײַ מאָל אַ וואָך אַריבערקומען אין וואַלד אַרײַן און לערנען שרהקען. די מאַראַזאָוסקין, נישט קיין הויכע, אַ דאַרע, מיט אַ לענגלעך אַריסטאָקראַטיש פנים, וווּ די האָר, ערטערװיזן שוין גראַלעך, האָבן זיך געלייגט פון ביידע זײַטן קאַפּ אין אַ שרונט, איז אַרײַנגעקומען מיט אַ זיסן שמייכל:

— גוטן טאָג סאַרוניו!

שרהקע האָט געמאַכט אַ רעוועראַנס, אַ קוש געטון דער לערערין אין דער האַנט, האָט די לערערין זי מוטערלעך אַרומגענומען און איר אַ קוש געטון אין קאַפּ. זי האָט אַ קוק גע-טון אויף איר זייגערל, וואָס זי האָט געטראָגן אויף אַ שוואַרץ שנירל, זיך געזעצט ביים טיש:

— ביסט פאַרטיק, סאַרוניו?

— פאַרטיק.

שרהקע איז איבערגעגאַנגען פון איין קעגנשטאַנד אין צווייטן, געווען צופרידן, וואָס די מאַראַזאָוסקין קוועלט פון איר אָן, אַרײַנגעטעמט אין זיך דעם דינעם ריח פון פערפומען, וואָס האָט זיך געטראָגן פון איר, געקוקט, ווי אַלץ אַרום דער מאַראַזאָוסקין איז אַזוי ציכטיק, אַזש טרוקן, ווי מען וואַלט זי לאַנג געוואַשן, נאָך לענגער געטריקנט, און פון צופיל טריקע-נען האָבן זיך אַזש באַוווּזן קנייטשלעך בײַ איר אויפן פנים. די מאַראַזאָוסקין האָט זיך געפיללט די נעגל, פון געוויינ-הייט מיטגעזאָגט מיט דער שילערין און געהאַלטן אין איין איבערחורן:

— גוט, גוט! לערנסט זיך בעסער פון דער קראַגענבער-

זשאנקע! כ'פארשטיי נאָר נישט, פאַר וואָס מאַטעמאַטיק גיט זיך
דיר אַזוי שווער אַינ? האָסט געמאַכט די אויפגאַבע, וואָס איך
האָב דיר געגעבן?

— ניין, — האָט שרהקע אַראָפּגעלאָזט די אויגן.
— נישט גוט, נישט גוט! — האָט די מראָזאַווסקין גע-
שאַקלט מיטן קאָפּ. — דאָס איז קיין פּלאַן נישט, איך זאָל דיר
יעדעס מאָל מאַכן די אויפגאַבעס, ווען דו וואָלסט געהאַט שלעכ-
טע פעיקייטן, וואָלט געווען עפעס אַנדערש, דאָס ווייזט נאָר,
אַז דו לייגסט נישט צו קיין קאָפּ, ווילסט נישט ביסט ווערט
מען זאָל דיך באַשטראַפּן! מאַטעמאַטיק איז זייער אַ וויכטיקער
קעגנשטאַנד. זייער אַ וויכטיקער, און פּרויען, אויף וועלכע די
מענער האָבן געמאַכט אַ פּאַלען בילבול, זיי דאַרפן זיך אויס-
צייכענען אין מאַטעמאַטיק! ס'לעצטע מאָל, וואָס כ'מאָך פאַר
דיר די אויפגאַבע, ס'לעצטע... וווּ איז דאָס ביכל?
שרהקע איז געזעסן אַן אָנגעבלאָזענע, אַ צעפּלאַמטע, גע-
פילט זיך פּונאָדערצוויינען, געווען זיכער, אַז ס'איז נישט
איר שולד: געפּטרט איבער צוויי שעה, טאָ וואָס איז זי שול-
דיק, אַז דער ענטפּער קומט נישט אויס? זי האָט זיך געער-
גערט, נישט געקענט אַזוי גיך געפינען ס'זיטל און אַ צער-
דערטע עס אונטערגעטראָגן דער מראָזאַווסקין.
די מראָזאַווסקין האָט געהאַלטן אַ בלייפּעדער מיט אַ
העפט, אַינגעצויגן דעם שטערן, ווי זי וואָלט געוואָלט צונויפ-
געמען די געדאַנקען און זיך אַ בייזער געטון:

— לייען!
שרהקע האָט גענומען לייצען. די מראָזאַווסקין האָט אין
מיטן לייצען צוגענומען בני איר ס'בוך, אַפנים נישט געכאַפט,
נאָך אַ מאָל איבערגעלייענט און אַ הייב געטון מיט די אַקס-
לען:

— טאָ וואָס איז דאָ נישטאָ וואָס צו וויסן? קינדער פון
א פּאַלקשול מעכן שווערערע אויפגאַבעס, פאַרשטייט? אַז דורך
דעם ערשטן קראַן רינט אַיין אין קעסל אַזוי פיל אין אַ מי-
נוט, דורכן צווייטן אַזוי פיל, און דורכן דריטן אַרויס אַזוי

פיל און דער קעסל געמט אין זיך אַרײַן אַזוי פיל און אַזוי פיל, פּרעגט זיך? — — —

און זי האָט גיך געשריבן, אָנגעוואָרפן רונדיקע ציפערן, גערעדט אַזוי קלאָר, האָט שרהקע געזען, ווי איינפאַך ס'איז, געפאַלן בײַ זיך, צוגעגעבן, אַז די מראָזאַווסקין איז גערעכט, זי האָט מיט אַן אמת אַ פאַרשטאַפּטן קאַפּ.

— נו קוק אַרײַן, — האָט די מראָזאַווסקין אַוועקגעלייגט די בלעטער, — וואָס איז דער ענטפער? צוואַנציק מינוט? שרהקע האָט אַרײַנגעקוקט, זיך איינגעהאַלטן, זי זאָל נישט אַרויסווייזן די צופרידנהייט, וואָס דער ענטפער שטימט נישט און שטיל געזאָגט:

— גיין.

די מראָזאַווסקין האָט נאָך אַ מאָל איבערגעקוקט, צי זי האָט נישט אַ טעות געמאַכט, ווידער איבערגעלייענט די אויפֿ-גאַבע, זיך פאַרלוירן פאַר שרהקען, געוואָרן ווייכער. זי האָט אַ קוק געטון אויפן זייגער, זיך געכאַפּט, אַז ס'איז שפעט און זיך געווענדט צו שרהקען:

— ס'טרעפט אַ מאָל, ס'גיט זיך נישט איין, כּוועל עס אין דער היים איבערקוקן, ס'איז אויך מעגלעך, אַז ס'זאָל זײַן אַ טעות אין ענטפער.

— יאָ, וואָס האָבן מיר נאָך?

— היסטאָריע.

די מראָזאַווסקין האָט אַ גערוועזע געבלעטערט די היס-טאָריע, חושד געווען, אַז שרהקען טוט הנאה, וואָס זי האָט אויך נישט געקענט מאַכן די אויפֿגאַבע און זייער געוואָלט ווײַזן דער שילדערן, אַז זי דאַרף זיך נישט איבערנעמען, זי קען סײַ ווי סײַ גאָר נישט.

— מיר זענען, דאַכט זיך, דורכגעאַנגען ביז אין פּופּצנטן יאָרהונדערט, האָ?

— יאָ.

— קענסטו מיר נישט זאָגן, ווי ס'האַט זיך געלעבט דע-

מאָלט דער פּרוי אין פּוילן?

שרהקע איז געבליבן שטיין, נישט געוואסט וואָס צו ענט-
פערן, נישט געווען צוגעגרייט אויף אַזאַ פראַגע, זיך נישט
אַפגעשטעלט אויף דעם בשעת אין לערנען און אָנגעהויבן
שטאַמלען :

— די פרוי האָט אין פופצנטן יאָרהונדערט, כ'מין אין
פופצנטן יאָרהונדערט האָט די פרוי... וועגן דעם, דאַכט
זיך, איז גאָר נישט געווען...

— געווען, געווען, — האָט די מראָזאָוסקין אַ צופרידענע,
וואָס זי האָט שרהקען ווידער אַוועקגעשטעלט אין אַ פאַרלענג-
הייט, בעשמיכלט. — אין דעם קאַפּיטל „משפּחה" רעדט זיך
וועגן דער פרוי.

— א! — האָט שרהקע אַ כאַפּ געטון די האַנט צום
קאַפּ. — כ'מין, מען פאַרוערט חתונה צו מאַכן עלף-צוועלף-
יאָריקע מיידלעך, און טעכטער האָבן זיך אָנגעהויבן רעכענען
פאַר יורשים פונקט ווי זין...

— און וואָס נאָך ?

— נאָך ? — האָט שרהקע זיך געקנאַקט די פינגער.

— כ'מין, ס'וויכטיקסטע ?

— כ'געדענק נישט.

— זעסט ? — האָט די מראָזאָוסקין פאַרמאַכט דאָס ביכל,
זיך אָנגעשפאַרט אָן ווענטל פון דער שטול, די אויגן האָבן
זיך ביי איר אַ צונד געטון, וואָס ס'האָט זיך געמאַכט אַ גע-
לעגנהייט אַרויסצוהייען, וואָס זי קען. — אין פופצנטן יאָר-
הונדערט האָבן פרויען אָנגעהויבן אָנטייל צו נעמען אין געזעל-
שאַפּטלעכן לעבן. שוין ביי קאַזשימיעזש דעם גרויסן זעט
מען, אַז פרויען האָבן אויף אים געהאַט אַ גרויסן איינפלוס,
יענע דאַמען ווערן שוין באַזונגען...

— זיי ווערן באַזונגען פון קראַ... — האָט שרה-
קע איבערגעריסן די מראָזאָוסקין, זיך געכאַפּט, אַז זי האָט
געמאַכט אַ טעות, אַז קראַשעווסקי לעבט נאָך אפשר, זיך פאַר-
רייטלט, און איז אַנטשוויגן געוואָרן.

- פון וועמען? - האָט די לערערין זי איבערגעפרעגט
 - אַנטשולדיקט, כ'האַב געהאַט אַ טעות.
 - אַז פאַנגאַ סאַרוניאַ מוז תמיד איבערשלאָגן, - האָט
 די לערערין זיך אָנגעצויגן. - איצט הייס איך שוין נישט, ווו
 כ'האַלט. ווו איז דער דזשענניק?
 שרהקע האָט איר דערלאָנגט דעם דזשענניק. פון דער
 זייט געזען, אַז זי שטעלט איר גוטע צייכנס, האָט זי פאַרגעסן
 און ווידער געפרעגט.
 - איז עס אמת, אַז קאַזשימיעזש האָט געהאַט אַ יידי-
 ש פרוי?
 - אסתרקען? - האָט די לערערין געשמייכלט.
 - טאָ פאַר וואָס ברענגט ער עס נישט אין דער היס-
 טאָריע, וואָס מיר לערנען?
 - אַלס לעגענדע דאַרף עס זײן.
 - ס'איז נישטאַ.
 - פון וואָנען דען ווייסטו עס?
 - כ'האַב עס געליינט אין „קרול כלאַפּווח“.
 - קראַשעווסקיס?
 - יאַ.
 - זייער אַ גוט ביכל, - האָט די לערערין זיך אָפּ-
 געשטעלט.
 שרהקע האָט געמאַכט אַ רעוועראַנס, געוואָרט, די לערע-
 רין זאָל זיך מיט איר צעקושן.
 האָט יענע זי אַרומגענומען.
 - אויב פוילסט זיך נישט, סאַרוניו, קום וועלן מיר
 זיך דורכשפאַצירן ביזו צו דער אַלשינע, דאָס פאַרן איז מיר
 שוין דערעסן.
 - מיט פאַרגעניגן.
 זיי זענען אַרויס. די מאָזאַווסקין האָט געהייסן דעם
 פּורמאַן וואָרטן אויף איר בײַ דער „אַלשינע“, אַליין האָט זי
 גענומען שרהקען אונטערן אַרעם, און זיך מיט איר געלאָזט
 איבערן זאַמדיקן וועג, וואָס איז פאַרבײַגעלאָפן זייער הויז,

דורכגעשניטן א שטיקל וועלדל, און זיך געצויגן צווישן די
לאַנקעס.

פאַרן הויז זענען געשטאַנען קיילעכדיקע בייטן מיט
סאַמעטלעך, ווי די קאַלירטע פּינטעלעך האָבן אַרויסגע-
בלישטשעט פון די סאַמעטנע קעפלעך, ווי ווייכע קינדערישע
אייגעלעך.

עס איז געווען שטיי. פון דער ווייטנס האָט זיך גע-
הערט, ווי אַ וואָגן קומט אָן מיט אַ קלאַפּערני. אַ וואָגן מיט
ליידיקע טונדלעך פון מילך איז אָנגעפאַרן. דער פאַכטער, אָן
אַ כאַלאַט, האָט עטוואָס אַינגעהאַלטן די פּערד, און פאַרבלי-
פאַרנדיק זיך באַגריסט:

— גוטן מאָרגן, וויעלמאָזשאַ פאַני מאַזאַוואָסקאַ!

— מיר קומט היינט צו ווינטשן, — האָט דער פאַכטער,

אַן אָפּגעברענטער, מיט געלבלעכע, צעשויערטע האָר, דער-
מאָנט אַ שטיק זוניק תבואה-פעלד.

— וואָס איז, אַבראַמקו?

— מײַן טאַכטער איז היינט אַ פּדה געוואָרן.

— ווער, רוקלאַ?

— יאָ.

— זי איז דאָך נאָך אַ קינד?

— די מויד האָט שוין איבער פּופּצן.

— מזל-טוב, אַבראַמקו! — האָט די מאַזאַוואָסקין גע-
זאָגט אין ייִדיש, און זיך צעלאַכט.

— מזל-טוב! — האָט דער ייִד אַ שמיץ געטון די פּערד,

און פאַרשוונדן אין אַ זיטיק געסל.

— זייער גוט, וואָס ייִדישע מיידלעך פאַרויזן גישט, —

האַט די מאַזאַוואָסקין, ווי צו זיך געזאָגט.

— און איך גלייב, אַז אויב אַ מיידל קען נישט קריגן,

וועמען זי וויל, דאַרף זי פאַרויזן, — איז שרהקע געווען

צופרידן מיט אירע אייגענע רייד. — איז קראָנענבערגס טאַכ-
טער פאַרזעסן!

— מיינסטו יאָדוויגען?

— יא.

— ביסט נאך יונג, סארוניו! — האָט די מראָזאָווסקין זי אָנגענומען מעשה חברטאָרין. — נאָר איין זאך וועל איך דיר זאָגן, אַ מיידל טאָר נישט פאַרויצן. דער שענסטער פרויס לעבן אָן אַ מאָן האָט פונקט אזאָ פנים, ווי די פעטסטע ערד אָן וואַסער. די ערד טריקט אַינן, ווערט פאַרברענט פון דער אייגענער פּיכטקייט... אָט איך אַליין... האָט די מראָזאָווסקין זיך פאַרלוירן, געשוויגן אַ ווילע, ווי זי וואַלט זיך געישובט, צי זי זאָל רעדן פאַר שרהקען. — געהאַט נישט איין געלעגן-הייט. רוואָוסקי פון פעפּלאָווקע, דו קענסט דאָך אים, האָט מיט זעכצן יאָר צוריק געבעטן מײן האַנט... כײן דעמאָלט געווען שענער, יונגער...

— סאָ, פאַר וואָס האָט איר נישט התונה געהאַט? — האָט שרהקען זיך געפילט שלעכט, וואָס די מראָזאָווסקין קלאָגט זיך פאַר איר.

— ס'איז פיל צו רעדן, — האָט די מראָזאָווסקין אָפּגע-זיפּעט. — נאָר א פרוי, זאָג איך דיר, דאַרף התונה האָבן! געם מײן קאַלעזשאַנקע, די פאַנגע סטאַטקעוויטש. זי איז אַ גוט-באַזיצערין, איז ריך און איך בין זי נישט מקנא. וואָס פאַר אַ לעבן פירט זי אָן אַ מאָן? דרייט זיך אַרום אָן אַלטע פאַנגע, קיינער דאַרף זי נישט, וווּ זי קומט, וויל מען זיך אָפּטשעפען פון איר, מען מינדט זי אויס און אַלץ דערפאַר, וואָס זי האָט קיין מאָן נישט. אַ שאַד, אַ שאַד, סאָרוניו, וואָס כײן פאַר-זעסן, כײב געהאַט אזוי פיל געלעגנהייטן! — האָט די מראָ-זאָווסקין אַראָפּגעלאָזט דעם קאַפּ, זיך מיט אַ מאָל געכאַפּט, אַז זי האָט עס נישט געדאַרפט רעדן פאַר אַ שילערין און ביסלעכווייז, שוויגנדיק, זיך צוריק אָנגעצויגן.

אַז די בריטשקע מיט דער מראָזאָווסקין איז פאַר-שוונדן, איז שרהקען נאָך אַלץ געשטאַנען אויפן זעלבן אָרט, נאַכגעקוקט, ווי די פאַסן פון די רעדער האָבן זיך געשלענגלט און איינגעשניטן אין דער פּיכטער ערד, געזען, ווי די מראָ-זאָווסקין האָט נאַריש אונטערגעשפרונגען אין דער בריטשקע,

געגלייבט, אז זי מוז זיין זייער אומגליקלעך. אז פון הינט אָן
וועט זי תמיד מאַכן די לעקציעס און געפלאַנט, ווי ר'נאָך
איר צו העלפֿן.

ק א פ י ט ל 6

דער וואַלד בליט, שרהקע ווערט צייטיק

וס איז דורך אַ זומער, אַ ווינטער, דערנאָך נאָך אַ
זומער, נאָך אַ ווינטער און דער סאַסנאַווער וואַלד איז הידער
צייטיק געוואָרן, געשמעקט מיט שוואַמען, מיט קאַליפֿאַניע.

טיף אין וואַלד האָט זיך די זמאַרע* פֿונאַנדערנע-
טרייסלט פֿון איר לאַנגן ווינטערשלאַף, געשפּרייזט אין איר
וויסן העמד איבער פעלדער, איבער וועלדער, געשפּרייט
די לאַנגע, פֿלאַקסענע האָר, ווי סיטשן, איבער היזער, איבער
דערפֿער - האָבן זיך די בהמות גענומען דרייען אין די
שטאַלן, זיך געריבן אָן די הענט, געמעקעט: ס'האַט זיי
געצויגן אין פעלד אַרײַן.

אַ ווילדע פֿון צופֿיל יוגנט און פֿרישקייט איז די פֿופֿצן-
יעריקע שרהקע, מיט אַ צווייגל בעז אין די שוואַרצע, צע-
פֿאַטלטע האָר, געגאַנגען פֿאַר נאַכט מיט דער וויסל און גע-
שלידערט, וואָס עס איז נאָר געקומען אונטער די פֿיס אין
וואַסער אַרײַן. זי האָט זיך יעדע ווייל אָפֿגעשטעלט, געקוקט
פֿיט האַלב פֿאַרבֿענקטע, האַלב הונגעריקע אויגן אויף דער ווינט-
מיל, וואָס איז געשטאַנען אויפֿן בערגל, אַ גאַלדענע אין פֿלאַ-
מען, פֿאַרטריבן מיט די פֿליגל די בלוטיקע זון הינטערן וואַלד-
און דער הימל איז פֿאַרבֿלוטיקט געוואָרן.

פֿון צופֿיל יוגנט און פֿרישקייט האָט שרהקע אַליין נישט
געוואָסט, וואָס זי וויל. זי האָט פֿאַרביסן די ליפֿן, זיך אַ וואָרף
געטון אין גראַז אַרײַן, פֿאַרוואָרפֿן דעם קאַפֿ אויף אַהינטער

* אַ יוגנע פֿכשפּח, אַ מיידל וואָס שטיקט פֿערד.

און דערזען ווי דער וואַלד, די ווינטמיל ברענען אין דער וויסט. און דאָרט וווּ דער וואַלד שניידט זיך אין וואַסער אַרײַן, גייט אַ פּאַרל מיט די פּיס אַרויף, שרהקע האָט זיך צעלאַכט, זיך מיט אַ מאָל דערשראָקן פאַרן אייגענעם געלעכטער, זיך אויסגעצויגן, ווי גרויס זי איז געװען, דאָס פּאַרל זאָל זי נישט באַמערקן און אויף אַלעפּיר אַרונטערגעקראָכן הינטער אַ קוסט.

אַ צייגנער מיט נאָך גאָר אַ יונגער צייגנערין זענען אַנגעקומען פון דער צווייטער זיט וויסט. זיי האָבן צוגעפּאָנגענומען עטלעכע שטייגער און צעלייגט אַ פּייערל. דער צייגנער האָט אַרויסגענומען פון דער צייגנערין פּלאַכטע אַ ווייסגענדזל, אַריינגעשטעקט זיין גראָבן פינגער אין צעפּאָנטן שנאָבל ווי אַ האַק, האָט דער שנאָבל זיך פאַרקלעמט און דאָס גענדזל איז געבליבן הענגען מיט אויסגעצויגענע לאַפּקעס און מיט פאַרגלייזטע אויגן. די צייגנערין האָט דאָס לעבעדיקע גענדזל באַקלעפט מיט לייס, די פּעדערן זאָלן זיך אַליין אַפּצופּן און האָט עס אַריינגעלייגט אין פּייער. זי האָט פאַרשאַרצט דאָס קלייד ביז איבער די קניען, אַפּגעוואַשן פון די הענט און פּיס דעם לייס און אַרויס צום צייגנער.

דער צייגנער האָט זיך באַהאַלטן הינטער אַ פאַרצווייגטן בויב, ווי מען באַהאַלט זיך פאַר אַ קליין קינד. ער האָט זיך געדרייט אַרום דעם בויב, תּמיד אויסגעקומען הינטער אירע פּלייצעס, און די צייגנערין האָט אים געזוכט, נישט געוואוסט, וווּ ער איז אַהינגעקומען. דער צייגנער איז אַפּער פון הינטערן בויב, צעשפּרייט די הענט, האָט די צייגנערין מיט אַ פּריי-לעכן קוויטש זיך אַ וואָרף געטון אים אויפן האַלדז. זיי האָבן זיך אויסגעצויגן און זיך גענומען קיילען איבערן גראָז, ווי קורלאַטע הינט.

שרהקע האָט זיך שיר נישט צעלאַכט אויפן קול, וואָס גרויסע שפּילן זיך ווי קינדער, דערפּילט ווי פון שפּיץ פינגער צעוואַקסט זיך עפעס איבער אירע אַלע גלידער. האָט זי אַנגעגעהאַלטן דעם אַטעם און זיך פאַרשעמט.

זי האָט מיט אַ מאָל אַ צאַפּל געטון - אַ יונג פייגעלע
איז אַרויסגעפאַלן פון אַ נעסט, און געבליבן ליגן נעבן איר,
ווי אַ שטיין. שרהקע האָט געכאַפט דאָס פייגעלע, עס געמונ-
טערט, אַרײַנגעשטעקט דאָס שנעבעלע זיך צווישן די ליפן, גע-
הויכט, באַנעצט דאָס שנעבעלע מיט שפּײַעכץ, איז דאָס פיי-
געלע צו זיך געקומען. זי האָט אַרײַנגעלייגט דאָס פייגעלע אין
בוזעם. דאָס קליינע נפּשל האָט געוואַרעמט הינטערן האַרץ,
געגלעט מיט די פליגעלעך, מיטן שנעבעלע און אַן אַנגענעמער,
פרישער ריח פון געבראַטענער גאַנדז האָט גערעגט, מיד גע-
מאַכט - האָט שרהקע פון גרויס גליק אַזש פאַרמאַכט זי
אויגן.

און איבער דער וויטל האָט זיך געטראָגן וואַנדע, גע-
שפּרייט די פּאַלעס פון איר קלייד איבער די שפיצן פון די
ביימער - האָבן זיי אויסגעזען, ווי קופּערנע און בורשטיינענע
זיילן. זי איז מיט אַ מאָל געבליבן הענגען אַנטקעגן דער פאַר-
גייענדיקער זון, זיך געוויגט אויף דורכזיכטיקע וואַלקנדלעך,
און אַפּגעגאַסן שרהקען מיט פליטערלעך, מיט בלענדנדע
שרויטנדלעך.

און די מאַמע, אַ וואַסערדיקע, געשלייערט אין שבתדיקע
טערקישע שאַלטיכער, האָט גערופן, איר געוויזן שנירלעך פּערל,
לאַנגע דימענטענע אוירינגלעך, אַראַפּגענומען פון האַרץ אַ כּותל-
מערבי, גרויס ווי אַ גאַלדן טעצל און זיך געשפּילט, גערופן צו
זיך...

די פּייכטע, פּרישע ערד האָט פון צופיל פּרישקייט זיך
אַזש געשפּאַלטן, דערפילט אין זיך מיליאָנען באַשעפענישן, האָט
די ערד מיט טויזנטער ריחות שווער און אַפּגעהאַקט געאַטעמט,
זיך צעברומט און אַינגעהילט, אַיינגעשלעפּערט אַלץ אַרום.

שרהקע האָט דערפילט, ווי די ערד קילט איר לייב, ווי
די ריחות פאַרשיכורן זי, האָט זי זיך אַיינגעטראָגן מיט די
שפיצן פון די פיס, פון די הענט אין דער פּייכטער ערד, האָט
די ערד זי דורכגענומען. אירע אַלע קעמערלעך, וואָס זענען

געשלאָפן פופצן יאָר, האָבן זיך ביסלעכווייז גענומען עפענען, ווי זיי וואָלטן אָנגעקוואַלן פון דער ערד, געוואָרן פולער, איי-בערגאָנגען, האָט שרהקע נאָך שטאַרקער פאַרקוועטשט די אויגן, אַ נישט צופרידענע, וואָס שרהקע קומט נישט, האָט וואַנדע געכאַפט איין וואָלקנדל נאָכן צווייטן, זיי אָנגעוואָרפן ווי אַ באַרג, פון כעס צעבראַכן דעם באַרג, איז פון די וואָלקנס אַרויס דער יונגער פאַטאַצקי אויף אַ שוואַרץ צוגאַוון פערד, זיך גע-טראָגן צו שרהקען.

אַ בויגיקער, מיט בלאַנדע לאַקן, איז ער געבליבן שטיין מיטן פערד, אין דער העלפט געבויגן.

— שיינע פאַנגע, שרעק זיך נישט! דאָס בין איך, דיין געליבטער. איבער פּעלדער, איבער וועלדער זוך איך דיך. דעמבעס זענען אַלט געוואָרן, פון אַלטקייט געפאַלן, פעט גע-מאַכט די ערד, אַרויסגעשפאַרט צו די וואָלקנס נאָך שטאַרקערע דעמבעס, און איך זוך דיך אַלץ. איצט וועט אונדז שוין קיי-נער נישט שיידן! קום, שיינע פאַנגע, זעץ זיך אויף מנין שוואַרצן פערד, האַלט זיך פאַר מנין וויסן פּלאַשטש. קום! די טישן זענען געגרייט, די געסט וואַרטן אויף אונדז, און מנין פאַלאַץ איז וויסט אָן דיר — — —

דער גראַף האָט זי גענומען אין זינע אַרעמס, זי גע-טוליעט אין וויסן פּלאַשטש, און דאָס פערד איז געפּלויגן, זיך געטראָגן ווי אַ שוואַרצער אַדלער, וואַלד איין, וואַלד אויס. שרהקע האָט דערפּילט, ווי דעם גראַפּס בלייכע ליפּן נליען, ברענען, האָט זי זיך געטוליעט צו אים אַלץ שטאַרקער, שטאַרקער, או-ה!

עטוואָס אַ מידע, אַ פאַרחלומטע, האָט זיך שרהקע אויפ-געשטעלט, אויסגעגלייכט דאָס צעקנייטשטע קליידל, און דער-פּילט, אַז זי איז געוואָרן אַן אַנדערע. זאָכן, וואָס זי האָט ביז אַהער פּמעט נישט באַמערקט, האָבן מיט אַ מאָל אויפגעבליצט ביי איר אין מוח און זי האָט זיי גאָר אַנדערש געזען. שרהקע האָט זיך פאַרשעמט פאַר זיך אַליין און זיך אַרומגעקוקט. איר

האָט זיך אויסגעדאַכט, אַז אין דעם האַלב טונקעלן וואַלד, ער-
געץ דאָרט הינטער ביימער זיצט דער טאַטע, בריינע, ברוך,
לאָזן קיין אויג נישט אַראָפּ פון איר - איז זי שטאַרק רויט
געוואָרן. פון אַלע זייטן האָט זי דערהערט טריט, דערזען אַזוי
פיל הענט, האָט זי גיך אַרויסגענומען פון בוזעם דאָס פייגעלע,
עס אַרויפגעשטעלט אויף אַ צווייג און זיך געלאָזט גיין אַהיים.
דער וואַלד האָט גערוישט, דאַכט זיך, געדיכטער גע-
וואָרן, און דאָ און דאָרט זענען געשטאַנען בייגיגע יונגען מיט
צעשפרייטע הענט און געוואַרט אויף איר - האָט זיך שרהקע
צום ערשטן מאל דערשראָקן צו גיין מיטן וואַלד און איז גע-
גאַנגען מיט דער ווייסל.

דאָס געזאַלצענע ווינטל, וואָס עס האָט זיך געטראָגן פון
דער ווייסל, האָט זי אויסגעניכטערט, און שרהקע האָט זיך דער-
פילט נאָך פרישער און גליקלעכער. זי איז פּמעט געלאָפּן
אַהיים, אָנגערירט אויפן וועג יעדן בוים, יעדן קוסט, זיך דער-
מאַנט אָן ברוכן, ווי ער איז געזעסן אויפן פּערד און געמאַכט
קולות, און זי האָט זיך שטאַרק צעלאַכט. עס איז איר מיט אַ
מאל קאַלט געוואָרן. שרהקע האָט גענומען לויפן נאָך גיכער,
נישט געוואַלט טראַכטן, איו, ווי אויף צו להכעיס. ברוך, אָן
אויסגעווייקטער, אַ שרעקעדיקער, איר אַלץ געקראַכן אין קאַפּ
אַרײַן.

אויפן הויף האָט זיך שרהקע אָפּגעשטעלט. דער קאַלטע-
געוואַטער הונט מיטן דרענגל צווישן די פיס, איז אַרויס
פון דער בודע, זיך איבערגעצויגן מיט אַ הייזעריקן ביל גלאַט
אין דער וועלט אַרײַן, אין זיך גענומען ריבן אַרום שרהקען.
דער הונט האָט עפעס דערשמעקט, זיך מיט אַ מאל דערפילט
פרישער, זיך גענומען יאָגן נאָכן אייגענעם עק, האָט אָבער
דאָס דרענגל אים אָפּגעשלאָגן די הינטערשטע לאַפּעס, האָט ער
זיך אויסגעצויגן נעבן דער בודע און זיך פאַרקוקט. די הינער
זענען שוין געזעסן אויף די לייטערלעך און געדרימלט. די
קוואַקע האָט גדלותדיק, ווי אַ באַיאָרנטע באַלעבאַסטע, גערופן
די קינדער, שלאָפּן, געשאַרט מיט די פיס, מיטן שנאָבל, גע-

פונען א קערנדל — און א מחנה קורטשאַקעס האָבן זיך גע-
וואָרפן צו דער מוטער, געזוכט מיט די שנעבעלעך.

א שוואַרצער קרוק* מיט א שוואַרצן קרומען שנאָבל, ווי
א האָק, האָט זיך באַוווּן זייער הויך, זיך גערעדלט, דורכגע-
שניטן פאַרשידענע קרייזן און געקוקט מיט איין בייז אויג
אויף די קורטשאַקעס. די הון האָט גענומען קוואַקען, צעשפּרייט
די פליגל, אויפגעשטעלט די פּעדערן, אַרונטערגענומען די קינ-
דער.

דער קרוק האָט זיך אַראָפּגעלאָזט. דער שוואַרצער קרו-
מער שנאָבל אָפן, דאָס אויג רויטלעך, שפּריצט פּייער. די הון
האָט זיך געוואָרפן מיט אַ קוואַקערני אויפן פּויגל, עס האָבן
יך באַוווּן פּעדערן, דער קרוק האָט זיך צוריקגעצויגן און
פון דער הון האָט געטריפט בלוט.

דער קרוק האָט זיך אַרויפגעעדלט זייער הויך, אַרויס-
געלאָזט אויפן וועג אויפּטרייסלצנדיקע געשרייען, באַלד צו-
ריק אַראָפּ, זיך געוואַלט וואַרפן אויף דער הון. דער קרוק האָט
א האַסטיקן דריי געטון מיטן פּליגל, געכאַפּט מיטן שנאָבל אַ
קורטשאַקל און פאַרשוונדן.

די הון איז געלאָפן איבערן הויף ווי אַ משוגענע און
געקוואַקעט.

מיט אַ מאָל, ווי איבער נאַכט, איז שרהקע אויסגעוואַקסן
פון אירע קליידער, געוואָרן שענער און ציטיקער פון טאַג צו
טאַג. די שפּיציקע הענט און פיס, וואָט האָבן זיך געהאַלטן אין
איין וואַרפן אין די אויגן, ווי דער קערפּער וואַלט פון עפעס
אַנדערש נישט באַשטאַנען, זענען מיט אַ מאָל פאַרשוונדן. די
צעפּאַרעטע ערר, די זון, האָבן זי פאַר די עטלעכע זומער-
חדשים דורכגענומען, ווי אַ זאַפּטיקע פּרי, ווען זי ווערט ציי-
טיק, און די ריפּקייט האָט אַרויסגעקוקט פון איר לייכט זו-
מערקלייד.

* אַ פּויגל פּין אַדלער-מין

זי איז זעלטן ווען געזעסן אין שטוב, גאנצע טעג איז זי געווען אין וואַלד, זיך פאַרקליבן טיף, ווו דער וואַלד איז געדיכט און ווו מען זעט זעלטן וועמען. און פונקט ווי אַ כישוף, מאַכער טוט אַ מאַך מיטן שטעקעלע און רופט אַרויס ווע-מען ער וויל, אַזוי האָט שרהקע נאָר געדאַרפט זיך אַוועקלייגן הינטער אַ בוים, פאַרמאַכן די אויגן און דער יונגער פאַטאַצקי מיט די בלאַנדע לאַקן איז געשטאַנען נעבן איר און זי האָט מיט אים געטון, וואָס איר מיידלשע האַרץ האָט געגלוסט. זי האָט אים כמעט תמיד פאַרטוישט אויף קראָנענבערגן. וועמען זי האָט באַפרייט פון דער הפיסה, זיך פאַרקליבן מיט אים טיף אין וואַלד, געוואַלט אים האָבן נאָר פאַר זיך. און אַז זי האָט זיך טון צופיל פרייד פאַרבענקט, האָט זי זיך גע-לאָזט מיט קראָנענבערגן איבער דער וועלט. ווו זיי האָבן זיך צו באַוויזן, זענען מענטשן געוואָרן גליקלעך, אויפגעהערט זיך צו טיילן אין ריכע, און אַרעמע, איבערגעלאָזט די הויזער אָפן און טאַנצנדיק זענען קינד און קייט זיי אַנטקעגן געקומען. און אַז זי האָט געעפנט די אויגן און זיך דערמאַנט, אַז דאָס אַלץ איז נישט מער ווי אַ חלום, האָט איר עפעס אויך נישט שטאַרק באַנג געטון. ווי זי וואַלט נישט געגלייבט, און האַלב פאַרזשמורענדיק די אויגן, האָט זי ווייטער געצויגן דעם חלום און שעהן לאַנג געפלאַפלט מיטן בויגיק יינגל.

שרהקע איז געלעגן הינטער אַ בוים אין אַ ווייס באַ-טיסטן קליידל. זי האָט אַרויסגערוקט איבערן שטערן אַ צע-פאַטלע קוטשמע האַר, צוויי מאַל אַרומגענומען די האַר מיט איר לאַנגער בייטש קרעלן, זיי אויסגעפלאַכטן ווי אַ קרוין און געשמייכלט צום בויגיקן יינגל, געשמייכלט צו קראָנענבערגן.

— און דו האַסט מיך טאַקע ליב? שטאַרק ליב?

— אַוודאי האָב איך דיך ליב!

— ס'אָ ליגן. ווען דו וואַלסט מיך ליב געהאַט, וואַלסטו נישט נאָכגעטראָגן צעשקען דעם שלעפּ.

— אַז דו ווילסט נישט, ביסט איינגעשפאַרט. נישט נאָר

דעם שלעפּ וואַלט איך דיר נאָכגעטראָגן, נאָר אפילו די טריט געקושט...